

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 33 · 5. januar
Sesjonen 2021–2022

Møte onsdag den 5. januar 2022 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 33):

1. Muntlig spørretime
2. Redegjørelse av utenriksministeren om Norges medlemskap i FNs Sikkerhetsråd 2022
3. Referat

Presidenten: Presidenten vil foreslå at publikumsgalleriet av smittevern hensyn holdes stengt under dagens møte. – Det anses vedtatt.

Siden dette er første møtedag i det nye året, vil presidenten benytte anledningen til å ønske representantene, regjeringens medlemmer, alle ansatte og alle som har tilknytning til Stortinget i sitt virke, et riktig godt nytt år.

Representantene Anne Kristine *Linnestad* og Une *Bastholm*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentanten for Østfold, Bjørnar *Laabak*, tar nå sete.

Fra Statsministerens kontor foreligger brev til Stortinget, datert 22. desember 2021, vedrørende endringer i departementsstrukturen og ansvarsdelingen mellom departementene.

Under henvisning til kongelig resolusjon opplyses følgende:

«Arbeids- og sosialdepartementet endrer navn til Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Forkortelsen er AID. Arbeids- og inkluderingsdepartementet overtar Integreringsavdelingen i Kunnskapsdepartementet.

Nærings- og fiskeridepartementet ledes av to konstitusjonelt ansvarlige statsråder.

Nærings- og fiskeridepartementet overtar Kyst- og miljøavdelingen i Samferdselsdepartementet, med unntak av de delene av avdelingen som har ansvaret for koordineringen av Samferdselsdepartementets arbeid med miljø- og klimaspørsmål. Nærings- og fiskeridepartementet overtar også ansvaret for forvaltningen av statens eierskap i Equinor ASA og Petoro AS, oppdragsstyringen av Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumssektoren (SDØE) og avsetningsinstruksen for Equinor ASA fra Olje- og energidepartementet.

Fiskeri- og havministeren har ansvaret for fiskeri- og havsaker, herunder ansvaret for fiskeri- og havbrukspolitikken, sjømatpolitikken og underliggende etater og tilknyttede virksomheter på fiskeri- og havbruksområdet. Fiskeri- og havministeren har ansvar for den maritime forsknings- og innovasjonspolitikken, prosjektet Ocean Space Centre og styret av Maritim avdeling. Fiskeri- og hav-

ministeren har også ansvaret for å koordinere satsingen på grønn skipsfart. Fiskeri- og havministeren har videre ansvaret for arbeidet med kystforvaltningen, herunder oppgaver overført til Nærings- og fiskeridepartementet fra Samferdselsdepartementet.

Næringsministeren har ansvaret for alle andre ansvarsområder som hører under Nærings- og fiskeridepartementet. Næringsministeren har også det administrative ansvaret for lønns- og driftsbudsjettet for hele departementet, blant annet ansettelsessaker i departementet og i sektoren departementet har ansvaret for.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet endrer navn til Kommunal- og distriktsdepartementet. Forkortelsen er KDD.

Kulturdepartementet endrer navn til Kultur- og likestillingsdepartementet. Forkortelsen er fortsatt KUD.

Ved endringene har Arbeids- og inkluderingsdepartementet og de to statsrådene i Nærings- og fiskeridepartementet forvaltningsansvar for lover i samsvar med vedlegg til resolusjonen.

Departementene delegeres myndighet til å foreta endringer i avtaler, forskrifter, instrukser mv. som er en nødvendig følge av endringene.

Delegasjon av Kongens myndighet etter petroleumsloven § 11-1 andre ledd, fastsatt ved kongelig resolusjon 17. desember 2004, oppheves.

Alle endringene skjer med virkning fra og med 1. januar 2022.»

Presidenten foreslår at det refererte brevet vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Statsråd Espen Barth Eide overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Representanten Bård Hoksrud vil framsette et representantforslag.

Bård Hoksrud (FrP) [10:04:43]: På vegne av stortingsrepresentantene Morten Wold, Roy Steffensen, Sivert Bjørnstad, Silje Hjemdal, Bengt Rune Strifeldt, Dagfinn Henrik Olsen, Christian Tybring-Gjedde, Tor André Johnsen og meg selv har jeg gleden av å fremme et forslag om å oppheve nasjonalt skjenkeforbud for restauranter.

Dette handler om vanlige folk og bedrifter som er i ferd med å gå over ende – folk er permittert. Derfor ber jeg primært om at forslaget blir behandlet etter § 39 d i forretningsordenen, altså at det behandles på slutten av dagens møte. Subsidiært vil jeg foreslå at det behandles etter § 39 c, altså at det legges ut til gjennomsyn i én dag og således behandles i morgensdagens møte.

Jeg håper at presidenten er imøtekommande når det gjelder behandlingsmåte.

Presidenten: Representanten Rauand Ismail vil framsette et representantforslag.

Rauand Ismail (MDG) [10:05:56]: På vegne av representanten Rasmus Hansson og meg selv vil jeg framsette et forslag om å oppheve den nasjonale skjenkestoppen for utelivsbransjen.

Vi ber om at forslaget behandles etter Stortingets forretningsorden § 39 c.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Presidenten vil opplyse om at det vil bli ringt inn til votering i sak nr. 3 på dagens kart, Referat.

Sak nr. 1 [10:06:32]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Espen Barth Eide, Anette Trettebergstuen og Sandra Borch vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Nikolai Astrup.

Nikolai Astrup (H) [10:07:05]: For at Norge skal nå klimamålene, legge til rette for ny kraftkrevende industri og ha rikelig og rimelig tilgang til strøm for husholdningene og næringslivet, er det helt nødvendig å bygge ut mer fornybar energi. Det største potensialet er innenfor havvind på norsk sokkel. Samtidig mener aktørene som skal bygge ut vindkraft til havs, at hybride nettløsninger er en forutsetning for å få bygget ut f.eks. Sørliche Nordsjø II. De siste ukene har det blitt tydelig at det er stor uenighet internt i regjeringen om hybridkabler. Samtidig haster det å få klarlagt rammevilkårene for utbygging av havvind, slik at Sørliche Nordsjø II og Utsira Nord kan realiseres innen 2030, eller aller helst tidligere.

Mitt spørsmål går derfor til klima- og miljøministeren: Er statsråden bekymret for at en forsinkelse i utbyggingen av havvind på grunn av uenighet innad i regjeringen kan svekke Norges mulighet til å nå Norges klimamål?

Statsråd Espen Barth Eide [10:08:00]: Svaret – på et godt spørsmål – er at jeg ville vært bekymret hvis det var antydning til forsinkelse, men tvert imot sitter konstitusjonelt ansvarlig statsråd Marte Mjøs Persen og leg-

ger stor vekt på å utvikle en havvindstrategi som nettopp har som formål at Norge kan både bygge dette som et industripotensial og også bidra til økt kraftforsyning fra det som kan bli en av framtidens viktigste kilder. Da går det på å få mye høyere hastighet på konsesjonsbehandlingen enn det som forelå under den tidligere regjeringen, styrke det administrative apparatet for å gjøre det, gjennomføre de mange vedtakene som må gjøres, og avklaringene mot andre næringer, slik at vi kan bygge ut havvind i stor skala.

Jeg er helt enig i at det må inngå i et større nordsjø-samarbeid. Det skjer jo veldig mange spennende ting i våre tilstøtende land nå. Fra mitt partis side har vi lenge argumentert for at vi ønsker å bygge et slags nordsjønett som kan koble både forbrukere og produsenter av kraft sammen, og at det bør være et nøytralt nett, akkurat som vi har et nøytralt nett i Norge, Statnett, som likebehandler produsent og forbruker av energi. Men det er ingen tvil om at skal vi både nå klimamålene og møte strømkrisen på en god måte, trenger vi en kraftig utbygging av havvind, og til det trengs det selvfølgelig et stamnett.

Nikolai Astrup (H) [10:09:30]: Det er veldig bra at regjeringen er opptatt av å utnytte potensialet som ligger i havvind. Det er en ambisjon vi deler, og som også fremkommer av energimeldingen som den forrige regjeringen la frem. Men er svaret fra statsråden slik å forstå at det ikke er noen uenighet mellom Arbeiderpartiet og Senterpartiet om hvorvidt ny havvind skal bygges med hybridkabler eller om det kun skal være radialer til Norge?

Statsråd Espen Barth Eide [10:10:04]: Denne saken har regjeringen tenkt å komme tilbake til når det gjelder det store arbeidet som vi gjør nå med en kommende energikommisjon, men også i det løpende arbeidet med utvikling av havvind. Jeg har ikke opplevd noe til dags dato som tilsier at vi ikke har høyt trykk på det. Tvert imot jobbes det hardt og godt fra Olje- og energidepartementets side, støttet av andre departementer, for å avklare en rekke spørsmål knyttet til hvordan vi kan få havvind opp både som en energikilde og også som en industrisatsing – som kanskje er det som ligger aller best an til å fylle verkstedhallene og verftene rundt omkring i Norge etter hvert som videreutviklingen av olje- og gassindustrien vil gå gradvis ned på grunn av naturlige endringer i etterspørselen. For oss er det svært viktig at vi ser på dette både som en industrisatsing og som en energipolitisk satsing, og det er helt riktig at det er vanskelig å se lønnsomhet i havvind i markedet hvis strømmen bare skal gå inn til fastlandet.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Nikolai Astrup.

Nikolai Astrup (H) [10:11:06]: Jeg opplever at jeg ikke får svar på spørsmålet mitt. Er det uenighet mellom Arbeiderpartiet og Senterpartiet om hvorvidt man skal koble havvindanlegg til hybridkabler eller om det kun skal være radialer til Norge? Og kan statsråden garantere at rammevilkårene for utbygging av havvind vil avklares i tilleggsmeldingen til energimeldingen som legges frem for Stortinget forhåpentligvis før påske?

Statsråd Espen Barth Eide [10:11:34]: Bortsett fra at jeg ikke har tenkt å garantere noe på en annen statsråds konstitusjonelle ansvarsområde, kan jeg si at jeg har veldig stor tiltro til at min kollega som har ansvaret for dette, og en samlet regjering, kommer til å komme med gode svar på det når vi har vært igjennom den nødvendige behandlingen – som vi ønsker å ha så fort som mulig. Det er helt riktig at vi har gjort et poeng av at vi ikke trekker tilbake energimeldingen, som har mange gode sider, og som kom fra den forrige regjeringen, men vil komme med en tilleggsmelding, og dette er et helt naturlig tema der. Det er ikke i dag noe som for meg tilsier at det skulle være noen problemer knyttet til målet om å komme med svar på dette når vi kommer til Stortinget – og selve svarene kommer når vi legger fram tilleggsmeldingen. Men det er helt sentralt at det er et kappløp der ute om å bygge havvind både som energikilde og også som industrisatsing. Det vil rett og slett være en tragedie om norsk næringsliv ikke fikk tatt en stor del av det, og det forutsetter selvfølgelig en nær tilknytning til det som også skjer utenfor Norges grenser.

Presidenten: Ola Elvestuen – til oppfølgingsspørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:12:55]: Jeg kan ikke tolke statsrådens svar noe annerledes enn at statsråden er tydelig på at vi må ha et hybridnett for å kunne få den vindkraftutbyggingen som er nødvendig både for å få ned utslippene på sokkelen og for å støtte opp under utslippskutt og industriutvikling her i Norge – og må forvente at det følges opp når tillegget til energimeldingen legges fram.

Jeg har et spørsmål når det gjelder at vi trenger vinden for å få ned utslippene på sokkelen. Kraft fra land er ett av prosjektene for å få dem ned, noe som også er kontroversielt, vi trenger havvind også for det. Men det er et moment til, og det er muligheten for å ha lokal karbonfangst og lagring i forbindelse med plattformene. Det er det egentlig ikke lagt veldig mye trykk på, men det er også en del av en løsning. Er statsråden enig i at det også må legges

mer vekt på for å klare utslippskutt på 50 pst. på sokkelen?

Statsråd Espen Barth Eide [10:14:00]: Jeg takker igjen for et godt spørsmål. Vi må bruke alle mulige virkemidler, for vi har en enorm oppgave foran oss – ikke bare regjeringen, men Stortinget og hele AS Norge – for faktisk å oppfylle de klimamålene vi nå har satt oss, som er forankret i lovs form. Det påhviler enhver regjering å oppfylle klimamålene etter klimaloven, og da kan man ikke hoppe over å se på hva som skjer i olje- og gassproduksjonen. Vi har erfaring fra bl.a. Sleipnerfeltet, hvor det allerede har vært karbonfangst og lagring i 25 år, tror jeg det er. Så vi vet at det fungerer. Om det er et alternativ også å drive lokal karbonfangst knyttet til gassturbinene, mener jeg absolutt man skal se på som en del av et helhetlig bilde.

Dette er et spørsmål som er summen av mange ulike saker, og jeg vil egentlig advare alle parter mot å gjøre hele denne diskusjonen om elektrifisering til et spørsmål om hybridnett eller ikke, for det er ett av en rekke spørsmål som må avklares, og det har vi tenkt å gjøre i tilleggsmeldingen som min dyktige kollega Mjøs Persen jobber beinhardt med å få fram.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:15:22]: Etter stortingsvalet var dagens finansminister, Trygve Slagsvold Vedum, ute og sa at ein måtte hugse på at politikarane var innbyggjarane sine tenarar. Det kan sjå ut som om regjeringa har gløymt at vi skal vere innbyggjarane sine tenarar med omsyn til handteringa av straumprisane her i landet.

Noreg er i ein alvorleg straumsituasjon, med skyhøge straumprisar. Folk sit heime og frys, og næringslivet slit. Seinast for få dagar sidan bekrefta olje- og energiministeren at prisane på straum kunne vare ved, med dobbel pris vidare i vinter og kanskje også verre. Under teikna har på vegner av Framstegspartiet gjort framlegg om å stanse kraftkablane til utlandet, regulere eksporten av kraft, stoppe elektrifiseringa av sokkelen, leggje om nettleigemodellen og redusere den.

Samtidig ser vi ei alvorleg kraftkrise i Europa som har oppstått av feilslått klima- og miljøpolitikk, der Noreg no opererer som Europas batteri. No skal regjeringa og Høgre også elektrifisere sokkelen, sende krafta ut frå land, gassen til Europa og brenne han der, men her heime kan gassen ikkje brukast. Havvind vert også planlagt. Det er stor frykt i bl.a. ei av landets viktigaste næringer, fiskerinæringa, som fryktar øydelegging av viktige fiskefelt. Havet er eit av framtidens blåe spiskammers, og her er det store moglegheiter framover til vekst og utvikling.

Spørsmålet mitt går til klima- og miljøministeren. Kan statsråden forklare miljøeffekten ved å elektrifisere sokkelen, og korleis kan regjeringa framføre ein politikk som sender rekninga til norske forbrukarar og næringslivet, med skyhøge straumprisar, som dette tiltaket kan medføre?

Statsråd Espen Barth Eide [10:17:07]: Det er et interessant spørsmål fra Fremskrittspartiet, siden veldig mye av den politikken vi nå fører, ble ledet av Fremskrittspartiet i syv samfulle år. Det var opposisjonen som sørget for at vi ikke bygde enda en kraftkabel til utlandet, som Fremskrittspartiet i sin regjeringsperiode gjerne ønsket, nemlig NorthConnect-kabelen.

Så til det direkte spørsmålet, som jeg forsto som hvordan man kan forklare miljøeffekten av å elektrifisere sokkelen. Det er rett og slett slik at når man erstatter strøm produsert med gass med strøm produsert rent, får man lavere utslipp fra den produksjonen. Siden all gassen går til Europa, som har en veldig proaktiv strategi for avkarbonisering, og som tar stadig flere kvoter ut av kvotesystemet, er det hevet over enhver tvil at det har en klimaeffekt at man elektrifiserer sokkelen. Det mener jeg er faglig udiskutabelt, selv om jeg vet at noen gjentar de spørsmålene på tross av at de får svar hver gang de stiller det samme spørsmålet. Så er det selvfølgelig et annet spørsmål om det er den riktige klimapolitikken i forhold til andre valg. Det er en reell og fornuftig diskusjon vi skal ha, men det å problematisere om det å erstatte fossil kraftproduksjon med ren kraftproduksjon er et klimatiltak, mener jeg er en ikke spesielt fruktbar vei å gå.

Når det så gjelder strømprisene generelt, er vi igjen over på en annen statsråds konstitusjonelle ansvarssområde, men jeg tror jeg kan si på vegne av en samlet regjering at vi har et svært stort fokus på å få strømprisene ned. Derfor har vi gjennomført en helt innovativ og ny ordning for å betale det meste av den økningen som kommer utover 70 øre gjennom disse tøffe vintermånedene. Vi har satt ned nettleien, og vi har gjort en rekke andre grep som også treffer spesifikke grupper, nettopp fordi vi er opptatt av hvordan dette treffer vanlige folk.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:19:03]: Eg la merke til at statsråden snakka om tidlegare kabling, og då lurer undertekna på korleis ein då kan jobbe med å byggje såkalla hybridkablar, når det gjeld havvind, til sokkelen, til Europa og til fastlandet i ein situasjon der ein faktisk kanskje har for mykje eksport av kraft til utlandet.

Korleis kan regjeringa, i ein situasjon der kraftmagasina akkurat no er på 57 pst. og med ein kraftbalanse som går mot null i 2026, fortsetje med å planleggje kablar til utlandet, som ein slik hybridkabel vil kunne verte?

Statsråd Espen Barth Eide [10:19:45]: Jeg kan i hvert fall konstatere at Fremskrittspartiet har snudd 180 grader rundt i forhold til den energipolitikken de førte da de hadde anledningen til faktisk å styre, for da hadde man omtrent diametralt det motsatte standpunktet. Sporene av det ser vi i mye av dagens kraftpolitikk, så jeg må bare gjenta at det er hvordan Fremskrittspartiet opererer når de faktisk har makt. De har litt andre standpunkter når de ikke har makt, og det får vi bare ta med oss.

Jeg viser til svaret mitt til representanten Astrup: Poenget med å bygge ut havvind er å produsere mer kraft. Det vil altså komme mer kraft inn i markedet, og veldig mye av den kraften skal selvfølgelig også brukes i Norge, eller til elektrifisering av sokkelen. Så er det da et spørsmål underordnet det om hvordan disse kabelsystemene skal være ordnet, om det skal være radialer eller om det skal være knyttet sammen over Nordsjøen. Det vil vi svare ordentlig på, med gode utredninger i bunnen, når vi kommer med tilleggsmeldingen. Men jeg tror at det kan være lurt å ta inn over seg at det ikke er kablens skyld at det er kraftkrise i Europa. Det er hele det markedet som vi har vært en del av i mange tiår, som nå har ekstremt høye priser.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Marius Arion Nilsen.

Marius Arion Nilsen (FrP) [10:21:15]: Prisen på klimakvoter påvirker alle kvotepliktige næringer som har CO₂-utslipp. Norsk vannkraft har ikke dette, men påvirkes likevel på grunn av europeisk kraftsamarbeid. Europa har faset ut mye regulerbar kjernekraft og har måttet sette opp oljekraftverk, kullkraftverk og gasskraftverk for å unngå kollaps. Klimakvoteprisene er tredoblet i løpet av 2021. I mars i fjor sto klimakvotene for 30 pst. av totalprisen per megawatt fra gass. Norge har nesten 100 pst. ren, fornybar vannkraft, og det har vi hatt i årtier. Derfor spør jeg: Kan statsråden forklare rasjonen for og grunnen til at skyhøye klimakvoter i Europa påvirker utslippsfri norsk kraft og styrer denne prisen?

Statsråd Espen Barth Eide [10:22:03]: At kvoteprisen i det europeiske kvotemarkedet er høy, er en villet politikk fordi man ønsker å gjøre fossile løsninger dyre slik at fornybare løsninger blir relativt billigere. Det er ingen tvil om at det over tid stimulerer til investeringer i fossilfrie løsninger, for der man har en fossilfri løsning, betaler man heller ikke kvotepreis.

Når det gjelder strømprisen, blir jo den til i et marked som vi tidlig på 1990-tallet ble enige om at vi skulle fullintegre i Norden, og så har etter hvert Norden koblet seg til Europa, gradvis, fra 1990-tallet og utover.

Derfor har vi et prisbilde som ikke er likt på tvers av europeiske land, men som er likere enn det var før. Da smitter selvfølgelig økende pris ute inn til oss, akkurat som lave pris også smitter. I fjor hadde vi de laveste strømprisene noensinne. I år er de spesielt høye, og dette kommer til å variere mer.

Vi skal huske på at Norge i stor grad lever av å eksportere både gass og strøm. AS Norge tjener stort på disse høye prisene, men så har vi et fordelingspolitisk problem som det gjenstår å løse.

Presidenten: Christian Tybring-Gjedde – til oppfølgingsspørsmål.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:23:20]: Utveksling av kraft mellom Norge og kontinentet kan minne om et spleiselag der alle skulle ha med seg noe, og en av de inviterte tok med seg broren sin. ACER står for Agency for the Cooperation of Energy Regulators, altså byrået for samarbeid mellom reguleringsmyndigheter. Norge har sluttet seg til ACER. ACER utarbeider retningslinjer for kraftmarkedet. Dersom det er uenighet mellom land om hvordan reglene skal tolkes, skal ACER kunne fatte vedtak. Det vil neppe være enighet mellom landene om hvorvidt det skal bygges nye strømkabler. Betyr det da at ACER kan tvinge Norge til å bygge strømkabler som verken regjering eller storting ønsker? Eller kan Norge overkjøre retningslinjene som er bestemt av ACER, slik det fremkommer i Hurdalsplattformen, hvor regjeringen hevder den vil si nei til nye strømkabler?

Presidenten: Presidenten registrerer at mange av spørsmålene som er stilt til statsråden, ikke gjelder hans konstitusjonelle ansvar, men han velger selv om han vil svare.

Statsråd Espen Barth Eide [10:24:24]: Takk for den presiseringen, for omtrent alle spørsmålene burde gått til olje- og energiministeren, men nå står nå jeg her.

Dette spørsmålet ble grundig behandlet da Stortinget sluttet seg til et forslag fra daværende olje- og energiminister fra Fremskrittspartiet om tilslutning til ACER. Jeg kan også henvise representanten til mange gode innlegg fra hans eget parti i behandlingen av den saken, da man veldig tydelig svarte på nettopp det spørsmålet. Det er helt krystallklart og hevet over enhver tvil at det ikke tilligger ACER noen myndighet til å instruere land til å bygge kabler de ikke vil bygge. Det er en avtale mellom to land. En kabel går nødvendigvis mellom to land, og de to landenes regjeringer må suverent bestemme om de ønsker den kabelen. Hvis man ikke vil ha den, blir den heller ikke bygd. Sånn er det i dag, og sånn kommer det til å være i framtiden. Det følger direkte av EU-trak-

tatene, fordi den type fullmakter ligger til den enkelte stat, både som medlemsland og ikke-medlemsland, som vi er.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kathy Lie (SV) [10:25:44]: Jeg vil stille et spørsmål til kulturministeren.

Vi har dessverre kommet i en situasjon der smittevernrestriksjoner igjen har rammet kulturlivet hardt. Mange kulturaktører uttrykker nå stor usikkerhet for framtiden og for hvordan de ulike støtteordningene for kulturlivet vil treffe dem og sikre at de har noe å leve av, og at de kan formidle kultur til folket.

Kulturbransjen er en stor næring, med mange arbeidsplasser som nå står i fare. Kompensasjonsordningen, slik den er formulert i dag med bl.a. et støttetak på 3,5 mill. kr, har til hensikt å treffe flere kulturaktører. Den vil treffe flere av de mindre aktørene rundt i landet, men for de større aktørene er dette taket umulig å leve med. Folketeateret og Scenekvelder har fra pandemien startet og fram til midten av desember, holdt over 700 kulturarbeidere i arbeid. Bare siden smittevernrestriksjonene ble innført og fram til nyttår, tapte de 26 mill. kr. Hva tenker statsråden om at Folketeateret må legge ned, da ordningen ikke treffer en stor kulturarbeidsplass for over 350 utøvere og underleverandører?

Jeg har forstått det slik at det er et mål for statsråden å stimulere til mest mulig aktivitet på tross av smitteverntiltakene. På hvilket grunnlag kan store arbeidsplasser som Folketeateret gå i gang med aktivitet så lenge stimuleringsordningen er fundert på en skjønnsmessig vurdering utført av saksbehandlere i Kulturrådet? Hvordan skal Folketeateret og Scenekvelder basert på disse forutsetningene garantere over 350 mennesker at de har en arbeidsplass å gå til? Dersom man får innvilget støtte fra stimuleringsordningen, får man kun utbetalt 70 pst. av tildelingsbeløpet. De resterende 30 pst. får man utbetalt dersom det er nok penger i potten. Mener statsråden at alle artister, skuespillere, musikere, dansere og teknisk personell skal godta å redusere sin lønn med 30 pst. dersom arrangøren igangsetter arrangementer?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:27:39]: Her var det flere spørsmål. Jeg tror jeg starter med det første. Det er riktig som representanten Lie sier, at denne regjeringen har vært opptatt av å lage bedre og mer treffende kompensasjonsordninger for kulturlivet. Derfor har vi også endret på den kompensasjonsordningen som nå er ute på høring, for at den skal treffe flere bedre. Det er også tilbakemeldingen fra det brede laget av kulturlivet. Det er jeg glad for.

Taket for hvor mye støtte man kan hente ut av ordningen, må gå et sted. Det er riktig, som representanten sier, at taket er satt til 3,5 mill. kr, men det er et tak som gjelder for hver kompensasjonsperiode, og i forslaget til ordning er den kompensasjonsperioden satt til to måneder. Det betyr i praksis at en arrangør eller en underleverandør i løpet av et helt år – hvis kompensasjonsordningen må vare så lenge – kan få kompensert 21 mill. kr, eller 10,5 mill. kr for et halvt år. Det er altså ikke slik at en enkelt aktør gjennom hele perioden kompensasjonsordningen skal vare, kun kan få kompensert 3,5 mill. kr.

Jeg forstår veldig godt at for noen veldig store aktører kan det taket oppleves som begrensende, men dette er altså en ordning som er betydelig bedre enn den som den forrige regjeringen stilte opp med for kulturlivet. Den vil treffe de fleste, og alle vil her bli godt kompensert for de tapene de vil ha som følge av koronarestriksjonene.

Kathy Lie (SV) [10:29:22]: Stimuleringsordningen har som mål å holde flere kulturarbeidere i arbeid ved at arrangementer gjennomføres selv om de går med underskudd på grunn av restriksjoner. Intensjonen i dette er god, og for dem som får penger, er dette en god ordning. Det største problemet for mange aktører er at stimuleringsordningen ikke er rettighetsfestet. Stimuleringsordningen representerer en stor uforutsigbarhet for både arrangører og underleverandører og dermed virker den mot sin hensikt – arrangører vil heller avlyse enn å gamble på at støtten kommer. Ønsker ikke statsråden at støtteordningen skal skape aktivitet i kulturnæringen, selv om vi er i en pandemi? Er ikke dette hele poenget med kulturstøtten?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:30:06]: Det er riktig at vi ønsker at så mye som mulig innenfor kulturlivet skal holdes i gang, og at folk kan holdes i jobb – at man kan planlegge aktivitet også når vi dessverre må ha smittevernregler som reduserer muligheten for å samle folk. Det er derfor disse to ordningene – kompensasjonsordningen og stimuleringsordningen – må ses i sammenheng. Kompensasjonsordningen kompenserer for nedskalerte eller avlyste arrangementer, og så har vi stimuleringsordningen for nettopp å støtte opp og gi kulturlivet en dytt for å kunne planlegge aktivitet. Disse to ordningene er helt forskjellige i sin natur – åpenbart – men erfaringene etter snart to år med pandemi og med ulike varianter av støtteordninger er at stimuleringsordningen har fungert godt, og den er nå gjeninnført. Jeg håper og tror at kulturlivet vil satse på og benytte seg av den.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Grunde Almeland.

Grunde Almeland (V) [10:31:23]: Mange kulturbedrifter måtte gå gjennom større omstillinger under pandemien. Den siste runden med nedstengning har på nytt satt kulturbransjen i en vanskelig situasjon som tvinger fram nye omstillingsgrep. Et praktisk eksempel på dette er enkeltpersonsbedriftene som gjennom pandemien har endret sammenslutningsform og blitt aksjeselskap. Flere slike bedrifter har fått avslag på støtte fra kompensasjonsordningen, og det er tydelig at disse faller mellom to stoler når det kommer til krav om historikk for å være kvalifisert til støtte. Derfor er jeg glad for at statsråden i sitt svar på skriftlig spørsmål fra undertegnede ønsker å åpne opp for å justere krav om dato for registrering i enhetsregisteret til 1. oktober 2021.

Jeg tolker også svaret slik at det åpnes opp for at de bedriftene som har fått avslag på støtten, nå skal få vurdert saken sin på nytt. Men allerede kort tid etter at det nevnte svaret ble offentlig, mottok jeg bekymringsmeldinger fra bedrifter som mener denne datoen ikke tar høyde for den siste runden med nedstengninger og omstillinger, altså etter 1. oktober.

Hvilke vurderinger har statsråden gjort som tilsier at datoen skal settes til 1. oktober? Er hun trygg på at kulturbedriftene som trenger støtte, vil få det?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:32:32]: Datoen og de ulike reglene innenfor kompensasjonsordningen er satt etter en grundig vurdering av hva som er hensiktsmessig. Det er også slik at for at en kompensasjonsordning skal kunne tre i kraft og gjelde, må man ha innført smitteverntiltak.

Så har jeg allerede svart representanten på det første spørsmålet om sammenslutningsform. Det har han fått svar på. Det vil være mulig å benytte seg av kompensasjonsordningen også ved endret organisasjonsform.

De andre tekniske spørsmålene er vi åpne for å se på. Det er nettopp derfor vi har kompensasjonsordningen ute på høring, for å få tilbakemeldinger fra kulturlivet om hvordan dette treffer. Det er vi, i motsetning til forrige regjering, ekstremt opptatt av å lytte til. Derfor skal jeg også ha et stort og bredt møte med alle delene av kulturlivet førstkommende fredag, nettopp for å få tilbakemeldinger på hvordan dette vil treffe.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sofie Marhaug (R) [10:34:00]: Naturen er under press, og det har til og med Arbeiderpartiet skjont, både i arbeidsprogrammet sitt og i Hurdalsplattformen. I forrige periode var Arbeiderpartiet til og med med på en merknad om at vassdragsvernet ikke bare skal opprettholdes, men også styrkes. Det står i programmet til Arbeiderpartiet at man skal utnytte potensialet i eksisterende vassdrag, ikke i vernede vassdrag. Likevel kom-

mer det uttalelser fra Arbeiderpartiet som tyder på at partiet ikke har forstått hva naturvern egentlig innebærer.

I går sa Arbeiderpartiets Terje Aasland at det er naturlig å vurdere mulighetene som ligger i «vernede vassdrag» – om det kan utnyttes noe der. Da er nesten Arbeiderpartiets programforpliktelser det eneste verneverdige som står igjen. Det er i alle fall vanskelig å se hvordan såne uttalelser tar vern av naturen på tilstrekkelig alvor. Derfor er mitt spørsmål til ministeren for natur- og miljøvern om han kan garantere at regjeringen ikke vil gjøre inngrep som på noen som helst måte forringer natur og verneverdier i vernede vassdrag.

Statsråd Espen Barth Eide [10:35:30]: Jeg mener at Arbeiderpartiet har en veldig stolt tradisjon for å balansere vekst og vern. Veldig mye av den tidligere naturreguleringen gikk nettopp på at man skulle lage helhetlige samfunnskontrakter mellom hva som skulle bygges ut, og hva som skulle vernes. Det står veldig sterkt hos oss, og det står veldig sterkt i Stortingets flertall.

Da Stortinget behandlet dette sist, var man også opptatt av å opprettholde prinsippet om at vernede vassdrag er vernet. Samtidig påpekte man at klimakrisen i seg selv kan føre til nye behov, f.eks. for flomregulerende tiltak i visse vassdrag, som vil tvinge fram noen reguleringer der man ikke hadde sett det for seg. I de situasjonene spesielt kan det naturligvis også tenkes at man da kan ta ut noe kraft. Dette er ikke bare noe jeg sier nå, som statsråd, dette er noe jeg vet at Stortingets flertall har uttalt seg om tidligere – at man må kunne se på om det f.eks. vil være noe som da har endret seg.

Det er overordnet sett veldig viktig at man har en slags langsiktig forpliktelse. Når man inngår avtaler om at noe skal bygges ut, og noe skal vernes, er det selvfølgelig alvorlig ment også for ettertiden, og det skal man ta i med stor varsomhet.

Så er det selvsagt også sann at det kan ha utviklet seg teknologiske løsninger som gjør at man f.eks. i sideelver kan ta ut vann på måter som nesten ikke synes i naturen, og jeg vil ikke utelukke at man i arbeidet med energikommisjonen også vil se på det, men på et overordnet nivå vil jeg si som daværende statsminister Stoltenberg en gang sa: Tiden for de store vannkraftutbyggingene er over.

Vannkraftutbygging er store naturinngrep, men de er da stort sett gjort, derfor har vi alle magasinene. Den type utbygging ser jeg ikke for meg at vi kommer til å ha mer av i Norge. Det viktigste kan kanskje være å se på f.eks. oppgradering av eksisterende anlegg og sørge for at det er nok vann og nok effekt i dem, slik at vi utnytter vannkraften maksimalt.

Sofie Marhaug (R) [10:37:32]: Eksisterende vannkraftverk er jo ikke de vernede vassdragene, som man nå begynner å snakke om å gjøre noe med. Jeg kan gå med på at vi står overfor mange kriser, både klimakrisen og strømkrisen, men da er det verdt å minne om at det er en rekke tiltak man ikke har satt i gang knyttet til energieffektivisering. Det er mange, mange år siden Stortinget vedtok at man skulle energieffektivisere bygg, 10 TW, uten at det har skjedd noe med det, og man kan oppgradere eksisterende vannkraftverk. Så oppfølgingsspørsmålet er om statsråden kan garantere at regjeringen ikke vil gå løs på naturen verken med vindkraft eller med vannkraft, all den tid det er mulig å gjennomføre mer skånsomme klimatiltak som energieffektivisering og oppgradering og vedlikehold av eksisterende vannkraft.

Statsråd Espen Barth Eide [10:38:29]: La meg først presisere at nå er vi faktisk langt inne i mitt konstitusjonelle ansvarsområde, vernedelen av dette, så endelig fikk jeg et spørsmål som tilligger mitt departement! Nå svarte jeg på vern, men jeg er helt enig med representanten Marhaug i at det viktigste vi kan gjøre nå, er å få mer ut av den kraften vi allerede har. Den billigste kraften er den man ikke bruker, og det er et kjempepotensial i energieffektivisering, hvor den forrige regjeringen gjorde ganske mye mindre, må jeg tillate meg å si, enn den snakket om, og vi ønsker å ta tak i det der vi kan. Det blir en viktig del av den kommende tilleggsmeldingen.

Norge kommer til å trenge mer kraft. Jeg tror ikke man kan energiøkonomisere seg ut av behovet for mer kraft, så det kommer til å bli nye diskusjoner om bruk av natur knyttet til vindkraft både til havs og – tror jeg – til lands, videreutvikling av eksisterende vannkraft, osv. Men jeg er opptatt av at jeg i samråd med ansvarlig statsråd finner fram til de beste løsningene, som maksimerer byttet mellom mest mulig kraft og minst mulig naturinngrep der det går an.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Sofie Marhaug.

Sofie Marhaug (R) [10:39:33]: Takk – men, nei takk, holdt jeg på å si. Du svarer jo ikke på spørsmålet mitt. Spørsmålet er om du kan garantere at man før man i det hele tatt vurderer å gå løs på vernede vassdrag, sann som Arbeiderpartiet har uttalt nå, vil oppfylle de andre kravene som Stortinget har vedtatt knyttet til energieffektivisering i bygg, f.eks.? Vil du garantere det?

Presidenten: Før statsråden får ordet, vil presidenten bare minne om at talen skal gå via presidenten, og at

vi ikke sier «du» til våre debattanter i salen. Det gjelder også i 2022.

Statsråd Espen Barth Eide [10:40:12]: Premisset for spørsmålet er en underforstått idé om at vi har tenkt å gå løs på vernede vassdrag. Det har jo regjeringen ingen planer om. Så viste jeg til et flertallsvedtak fra Stortinget om at man kanskje må se på dette knyttet til flomvern, men det foreligger ingen plan fra regjeringen som vi diskuterer nå, som går ut på «å gå løs på», som representanten sier det, vernede vassdrag. Jeg er helt enig i at vi må – og veldig høyt på prioriteringslisten – se på energieffektivisering, men jeg tror ikke vi har tid til å periodisere det slik at vi skal gjøre én ting og så en annen ting. Vi er nødt til å se på både hvordan vi kan bruke den kraften vi allerede har, mest mulig effektivt, altså med f.eks. etterisolering av bygg, mer effektive måter å bygge på og andre energisparingstiltak, og sørge for at vi kan få mest mulig naturvennlig videreutvikling av ren kraft, som jeg mener kan komme til å innebære vindkraft, definitivt til havs og kanskje også til lands, og f.eks. utnyttelse av solkraft på eksisterende bygg, som er ganske (presidenten klubber) konfliktfri kraft, låvetak, fabrikkbygninger, osv. Men helheten av dette (presidenten klubber igjen) henger sammen.

Presidenten: Også nedtellingen av taletiden gjelder i 2022.

Nikolai Astrup – til oppfølgingsspørsmål.

Nikolai Astrup (H) [10:41:40]: Jeg oppfattet statsrådens svar på spørsmålene fra representanten Marhaug som en garanti mot Rødts politikk, og det kan vi kanskje være glad for og enige om.

Så er jeg litt forvirret, for statsråden sier at regjeringen har ingen planer om å se på mulig kraftpotensial i vernede vassdrag, samtidig som Arbeiderpartiets representant Terje Aasland var ute i avisene og sa at det er absolutt noe man bør vurdere. Statsråden kan regne med Høyres støtte for å vurdere nettopp skånsom utbygging i vernede vassdrag dersom det ikke går på bekostning av verneverdiene. Med ny teknologi og utdaterte verneplaner kan det hende at det lar seg gjøre å gjøre nettopp det. Mitt spørsmål er om statsråden har tenkt å ta et konkret initiativ for å kartlegge potensialet, se hva som er teknisk mulig, om det er mulig å gjøre en skånsom utbygging, få mer kraftproduksjon uten at verneverdiene forringes, og kanskje også få flomdempende tiltak, eller vil han skyve på dette og la en energikommisjon svare på det om et par år?

Statsråd Espen Barth Eide [10:42:47]: Igjen merker jeg at Stortinget savner olje- og energiministeren her i

dag. Det er vel strengt tatt hun som skal gjøre de vurderingene som her etterlyses.

Jeg mener at Terje Aasland og enhver annen representant som jobber med dette, må kunne tenke høyt om framtiden, uten at det derved reflekterer en nåværende plan fra regjeringen. Det er ikke slik at vi i dag diskuterer et konkret tiltak for nedbygging av vernede vassdrag. Så har jeg også sagt i denne samme runden at det kan f.eks. bli behov for flomvern, som kan ha følgeeffekter på vannkraft. Det kan være teknologiske løsninger som vil komme i framtiden, og det vil naturligvis være en del av den brede diskusjonen. Mitt hovedpoeng er at vi legger stor vekt på at vernede vassdrag er vernet av en grunn, og at vi inngår en helhetlig samfunnskontrakt. Man skal i hvert fall vise betydelig omhu og ha forståelse for hvorfor de tiltakene først ble gjort, når man eventuelt gjør andre grep i framtiden.

Presidenten: Nikolai Astrup – til oppfølgingsspørsmål.

Nikolai Astrup (H) [10:43:44]: Det er mulig jeg må omformulere spørsmålet. La meg presisere at verneplaner ligger innenfor statsrådens konstitusjonelle ansvarsområde. Men – med omhu – vil statsråden ta et initiativ for å se på potensialet som ligger i å foredle kraftpotensialet i vernede vassdrag uten at det går på bekostning av verneverdiene, eller vil statsråden skyve på det spørsmålet til en energikommisjon, som kan svare på det om to-tre års tid?

Statsråd Espen Barth Eide [10:44:20]: Jeg vil i hvert fall si at regjeringen skal sette ned en energikommisjon i nær framtid, men vi kommer ikke til å avvente dens konklusjoner før vi løser akutte utfordringer som vi vet at vi har, som går både på energisparing og på økt kraftproduksjon. Det jobber vi med daglig. Ansvarsfordelingen der mellom min utmerkede olje- og energiministerkollega og meg er at ansvaret for eventuelle initiativer for å bygge ut mer kraft ligger hos henne. Verneplaner ligger hos meg, det er riktig. Sånn sett må vi se på dette i fellesskap.

Mitt svar på spørsmålene var at det i dag ikke er der vi har vår prioritet, men vi kommer til å se på helheten i dette bildet – med respekt for tidligere vedtak, men også med forståelse for de utfordringer som kommer i framtiden, og nye teknologiske løsninger. Jeg vil igjen insistere på at jeg tror at klimaendringene i seg selv, med betydelig økt vannføring og mer sjokkartet regn konsentrert over lengre tid på samme område, kommer til å endre på ganske mye av det vi er vant til, og det må vi i hvert fall tørre å ta tak i. Det har heldigvis Stortinget allerede sagt at er aktuelt.

Presidenten: Birgit Oline Kjerstad – til oppfølgings-spørsmål.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:45:38]: Eg er glad for at ministeren seier han vil sjå på dei verna vassdraga med stort alvor og ikkje hoppe bukk over dei verneplanane som ligg der, i den situasjonen som er no. Vi eksporterte 16 TWh i fjor, 3 TWh meir enn vindkrafta produserte. Det blir ein veldig stor diskusjon korleis vi skal fylle opp den europeiske kraftmarknaden, og kva som er grensa for norsk natur.

Mitt spørsmål blir: Vil ministeren leggje opp til at miljømyndighetene lagar skikkelege analysar av konsekvensane av det ein planlegg å bruke og byggje ut av ny kraft?

Statsråd Espen Barth Eide [10:46:27]: Det er et utmerket spørsmål, og svaret er kategorisk ja. Jeg vil sørge for at det gjøres svært grundige natur- og klimamessige vurderinger, for utbygging kan både gå løs på biologisk mangfold og også ha negative klimaeffekter i seg selv. Det blir en veldig viktig del av denne regjeringens ønske om å jobbe veldig grundig med naturregnskap og naturrisiko og å sette en pris på naturen. Det vil gjelde enhver type utbygging, enten det er hyttebygging, nye veier og jernbaner, vindkraftverk eller andre inngrep i naturen. Det vil naturligvis også være en del av totalbildet.

Det vi trenger, er å få gode måter å regne på som gjør at vi kan ta hensyn til det naturtapet og de klimasidene som inngrep som ellers har positive virkninger, gir, slik at vi får et mest mulig helhetlig bilde av hvordan disse tingene henger sammen.

Det er et klart ja på det gode spørsmålet fra representanten Kjerstad.

Presidenten: Ola Elvestuen – til oppfølgings-spørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:47:41]: Statsråden begynte sitt svar tidligere med å vise til den avveiningen som er gjort fra en stolt tradisjon med vern og utbygging. Det er viktig å se at de vernede vassdragene vi har i dag, er et resultat av nettopp det helhetlige synet på utbygging og vern fra tidligere tider. Da vil det være helt feil i dag, etter at den avveiningen er gjort – vi har store utbygginger – nå igjen å gå løs på de vernede vassdragene og bygge ut og ha vannkraftutbygging der. Det vil jo bryte med nettopp den helhetlige vurderingen.

Jeg vil i hvert fall spørre: Fra statsrådens side – han som har ansvar for å ta vare på verneverdiene: naturvernet, landskapsvernet og de vernede vassdragene – vil han legge størst vekt på at det siste man kan gjøre, er nå å åpne opp for utbygging i de vernede vassdragene?

Statsråd Espen Barth Eide [10:48:42]: Jeg vil langt på vei si ja. I den store, helhetlige vurderingen vi er nødt til å gjøre, når det gjelder å møte både en endret natur på grunn av klimaendringer og et økt kraftbehov, må vi ta en rekke hensyn, hvorav noen kan bli vonde og vanskelige. På den listen mener jeg at det å utfordre tidligere vernevedtak skal ligge ganske langt nede. Man skal gjøre mye annet før man kommer dit. Det er det korte og konkrete svaret på det.

Det andre halve minuttet vil jeg bruke til å si at en del ting vil ha endret seg. På 1960-, 1970- og inn på 1980-tallet så man jo for seg at vannkraftutbygging var å bygge svære magasiner, og de inngrepene var ganske store. Det kan tenkes at det kommer teknologier som ligner mer på f.eks. elvekraft, som man ser i andre deler av verden, og som vil gjøre at regnestykket ser helt annerledes ut. Jeg vil ikke utelukke nå at det kan bli aktuelt. Jeg har allerede nevnt flomvern, som tvinger seg fram.

Vi skal vise stor respekt for den samfunnskontrakten som oppstår når man verner noe og bygger noe i en annen tid.

Presidenten: Rauand Ismail – til oppfølgings-spørsmål.

Rauand Ismail (MDG) [10:50:03]: Poenget med vern er at det skal være permanent, for naturverdiene i de vernede vassdragene våre er ikke mindre nå enn de var for 21 år siden, da Jens Stoltenberg sa at de store vannkraftutbyggingenes tid er forbi. Hvis Arbeiderpartiet har snudd, mener jeg at det er et jordskjelv for norsk naturvern. Å oppheve vern fordi man plutselig har behov for vannkraft, er som å bestemme at Nidarosdomen skal rives fordi politikerne i Trondheim plutselig finner ut at de trenger et nytt kjøpesenter. Det ville aldri skjedd.

Mitt spørsmål til statsråden er derfor: Mener statsråden at vern ikke lenger betyr varig vern, kanskje også i flere saker enn de som gjelder våre vassdrag, og at folk framover må forberede seg på at regjeringen vil gå inn for å oppheve verneområder eller jobbe rundt verneområdene på både dette området og andre områder?

Statsråd Espen Barth Eide [10:50:53]: Jeg mener med all respekt at jeg har vært inne på det i svarene mine på tidligere spørsmål. Jeg mener at man skal legge stor vekt på at vern er vern, og at vern er ment for evigheten. Det er det korte svaret. Så kan det jo skje ting, f.eks. at klimaendringene gir helt andre vannføringer. Det kan skje ting som gjør at man må se på dette på nytt, men det skal da gjøres med stor respekt for at det var et vernevedtak som var en del av en daværende samfunnskontrakt.

Arbeiderpartiet opprettet det første miljøvern-departementet i verden, og helt siden Trygve Brattelis

dager og hele veien framover har dette med vekst og vern og den balansen knyttet til å ta vare på naturen vært viktig. Det har bare blitt viktigere, ikke mindre viktig i vår tenkning siden da. Man må alltid ha en åpning for at det kan skje ting man ikke forutså da man gjorde vedtak på 1960-, 1970- og 1980-tallet, men det må da begrunnes veldig godt og harmoneres så langt det er mulig med det opprinnelige formålet med vernet.

Presidenten: Birgit Oline Kjerstad – til oppfølgings-spørsmål.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:52:08]: Vi kan ikkje sleppe dette med vassdraga våre heilt. Statsråden snakkar om at Arbeidarpartiet har ei stolt historie. Sanninga er vel heller at det var folkelege aksjonar og protestar som pressa fram desse miljøomsyna som kom etter 1970-tallet, med Alta-utbygginga og Mardøla. Vasskraftkonsesjonar for Mardølavassdraget, Aura og Eira skulle reviderast no, og det har vore jobba i 13 år for å få ei minstevassføring og krav til regulering for at laks, elvemusling og ål skal kunne ha livsvilkår i elva. Det blei avvist fordi det blei litt mindre kraftproduksjon.

Dette ligg til NVE og Olje- og energidepartementet, men vil statsråden sørge for at vi no tek meir omsyn til miljøet, uansett korleis vi skal utvikle ny fornybar kraftproduksjon? Det gjeld også fjellheimen, reindrifta og alt dette.

Statsråd Espen Barth Eide [10:53:14]: Jeg takker for spørsmålet fra representanten Kjerstad. Svaret er igjen et klart ja. Vi kommer til å legge mer vekt på miljø og natur i alle slike beslutninger. For det første ønsker vi det fordi vi mener det er riktig. For det andre vet vi mye mer om effekten av naturinngrep nå enn vi gjorde for en del år siden. For det tredje er vi forpliktet til det internasjonalt, bl.a. gjennom EUs vanndirektiv, som er grunnen til at vi er nødt til å øke minstevannføringen i en del vassdrag. Vi er rett og slett forpliktet til det takket være internasjonale avtaler vi har inngått.

Samtidig vil en økende mengde vann virke i motsatt retning. Man vil få mindre uttak av kraft på grunn av de begrensningene vi må legge på det for å ha minstevannføring. Samtidig får vi mer uttak når det regner mer og mer konsentrert, som det kommer til å gjøre i årene som kommer.

Alt dette er spørsmål som inngår i et stort og komplekst arbeid med videreutviklingen av en energiproduksjon der vi trenger mer kraft – i tillegg til mer energieffektivisering – og må ta mer hensyn til natur. Det er helt riktig at det er vanskelige avveininger, men spørsmålet var om vi ville legge mer vekt på miljøet, og svaret er ja.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Tage Pettersen (H) [10:54:33]: Nå har mange hundre tusen vanlige folk siden 3. desember stått uten tv-innhold som er så viktig at staten betaler for det gjennom en bredt støttet kommersiell allmennkringkasteravtale. Det var for så vidt ille nok med en romjul hvor over en halv million husstander satt uten sport, nyheter og mye norsk innhold på tv-skjermen, men på sikt er dette problemet mye større og veldig prinsipielt.

Svalbard illustrerer det større problemet godt. Her sitter så å si hele samfunnet uten viktige deler av det norske allmennkringkastertilbudet fordi Telenor i realiteten har monopol på øygruppen. Landets mange borettslag kan også illustrere problemstillingen. Det er også mange kunder som bor steder hvor bare ett nettselskap er eneste reelle alternativ, og da er det ikke bare å bytte til en annen tilbyder. Syv av ti forbrukere i Norge kan ikke selv velge nettleverandør. Statsråden eller vi her på Stortinget skal selvfølgelig ikke gå inn i en pågående forhandling mellom TV 2 og Telenor, men vi må kunne mene noe om de prinsipielle problemstillingene her.

På nettstedet Medier24 leste jeg i begynnelsen av november et innlegg fra statsråden. Der skrev hun at hennes budskap i Nordisk ministerråd var at de nordiske landene må stå opp, stå sammen for ytringsfriheten, pressefrihet, åpenhet og likere konkurransevilkår. Hun ba sine kollegaer om å stå på de redaktørstyrte medienes side i det pågående arbeidet med Digital Services Act i EU. Jeg vil berømme statsråden for det engasjementet hun har lagt ned mot de internasjonale portvokterne.

Jeg savner imidlertid statsrådens engasjement på de samme områdene her hjemme, og jeg hadde håpet at vi ville sett den samme iveren etter å forsvare mediebransjen på hjemmebane. Spørsmålet er om hun deler de bekymringene mediebransjen faktisk har framført over lengre tid her hjemme når det gjelder de nasjonale portvokterne.

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:56:25]: Dette spørsmålet begynte med forhandlinger mellom TV 2 og Telenor og endte opp i noe litt annet. Jeg tror jeg vil ta fatt i det siste. Det er helt riktig, som representanten Pettersen sier, at vi er veldig opptatt av de frie, redaktørstyrte medienes kår, både opp imot de globale, store konkurrentene, som både styrer konkurransevilkårene og sensurerer innhold, og også konkurransevilkårene her hjemme. Det er slik at det var Arbeiderpartiet og den tidligere opposisjonen som var opptatt av hvordan konkurranse på infrastrukturen også kan skape portvoktermekanismer, da man behandlet den stortingsmeldingen jeg akkurat nå ikke husker tittelen på, i transportkomiteen for et års tid siden. Det var ikke forrige regjering spesielt opptatt av.

Når det gjelder de pågående forhandlingene mellom TV 2 og Telenor, som dessverre gjør at veldig mange i den norske befolkningen nå ikke har muligheten til å se TV 2s programmer på sine skjermer, håper jeg at partene kommer til enighet. Men det er slik representanten Tage Pettersen sier: Dette er frie forhandlinger mellom Telenor og TV 2 og absolutt ikke noe en kulturminister skal blande seg opp i.

Tage Pettersen (H) [10:57:50]: La meg da ta oss til Meld. St. 28 for 2020–2021, ekommeldingen, som ble behandlet våren 2021, og som statsråden var inne på. I innstillingen skrev bl.a. et flertall bestående av Arbeiderpartiet, Høyre og flere andre partier at de «deler den bekymring som er fremført av mediebransjen om at aktører som kontrollerer forbrukernes tilgang til bredbåndsnett, i økende grad (...) etablerer egne innholdstjenester», og de mener at dette kan være negativt for meningsmangfoldet og borgernes frie tilgang til informasjon. Flertallet er «bekymret for hvordan svikt i konkurransen og bruk av bindingstid, koblingssalg og andre innlåsningsmekanismer som rammer forbrukerne, er til hinder for valgfrihet og begrenser tilgangen til fri informasjon.»

Kommunaldepartementet har ansvar for infrastrukturen, men hva er da medieministerens betraktning når hun ser hvordan dette slår ut i praksis? Hvordan vil medieministeren følge opp at vi ikke får en utvikling som påvirker mediemangfoldet og borgernes frie tilgang til informasjon i en negativ retning?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:58:49]: Vi kan godt diskutere den prinsipielle tilnærmingen. Det er helt riktig, som representanten sier, at dette er en problemstilling vi er opptatt av. Nå ligger ekom og den infrastrukturen til en annen fagstatsråd enn meg, men som medieminister er jeg opptatt av og er i dialog med mediebransjen kontinuerlig om hvilke utfordringer de har både internasjonalt og nasjonalt, så dette er spørsmål vi definitivt kommer tilbake til. Men det er altså ikke slik at en prinsipiell bekymring rundt portvoktermekanismer gjør at en kulturminister skal mene noe om eller gå inn i frie og konkrete forhandlinger mellom TV 2 og Telenor, og det regner jeg med at representanten også er enig i.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Tage Pettersen.

Tage Pettersen (H) [10:59:40]: Ja, det har jeg allerede spesifisert.

Utenlandske giganter som Netflix og HBO vokser raskt, og det gir oss selvfølgelig et spennende tilbud, men samtidig er det også en utfordring som kan svekke det norske innholdet og norske produksjoner. Det er en

utfordring vi i hvert fall må fokusere på hvis vi ønsker et levende mediemangfold her hjemme. Det er problematisk hvis distributører lager – kall det en – motorvei fram til de utenlandske aktørene, mens seerne mer eller mindre trenger kart og kompass for å finne fram i jungelen til det norske innholdet.

I Klassekampen på mandag kunne vi lese at de amerikanske strømmetjenestenes kamp om fjernkontrollen har blitt en sak i det franske parlamentet. De skal ta stilling til et lovforbud mot logoknapper, for å kalle det det, for Netflix og andre utenlandske strømmetjenester. Ser statsråden det som alvorlig hvis våre to allmennkringkastere ikke når ut til det brede lag av det norske folk?

Statsråd Anette Trettebergstuen [11:00:37]: Selvfølgelig er det alvorlig hvis våre brede allmennkringkastere ikke gjør det, og det skal vi jo forhindre. Det representanten Pettersen nå tar opp, er problemstillinger som denne regjeringen er veldig opptatt av å ta tak i – i motsetning til forrige regjering, som på veldig mange områder lot mediepolitikken ligge brakk. Dette er spørsmål vi tar opp og har dialog med mediebransjen om, men vi har også en aktiv posisjon opp mot de prosesser som pågår i EU og på nordisk nivå. Vi kommer til å komme tilbake også til Stortinget – ikke bare med disse problemstillingene til drøfting, men også med forslag til løsninger framover.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Sivert Bjørnstad (FrP) [11:01:42]: Veldig mange sliter tungt om dagen. Verre kan det bli i tiden framover. Både folk flest og vanlige bedrifter merker økte strømpriser, økte renter, økte skatter og avgifter og økt inflasjon, som gir økte priser i butikken og økte kostnader i regnskapene. Mens regjeringen fortsetter sine interne seminarer med drøftelser fram og tilbake og stadig nye pressekonferanser og pressemeldinger om hvordan ting skal bli eller ikke bli, sitter vi på Stortinget og venter på hva regjeringen faktisk ender opp med å mene.

Like før jul sendte Landbruks- og matdepartementet ut en pressemelding om at veksthusnæringen endelig skal få kompensasjon for høye strømpriser. Dette er en del av landbruket som i all hovedsak klarer seg godt på egen hånd og som ikke er tungt subsidiert. Men ifølge Norsk Gartnerforbund vil en gjennomsnittlig gartner få en ekstraavgift på 1,3 mill. kr i vinter på grunn av økte strømpriser.

Først var svaret fra departementet til næringen at økningen i strømprisen må tas ut i markedet. På forståelig norsk betyr det økte priser på agurker og tomater for folk flest. Vanligvis går det helt fint, men i denne situasjonen, når alle priser, renter, skatter og avgifter går opp, vil det i verste fall føre til mindre salg, mindre inntekter til

næringen og enda større vanskeligheter med å betale strømregningen.

I tillegg til dette sliter store deler av veksthusnæringen som ønsker å koble seg til elektrisitetsnettet, med å gjøre det på grunn av kapasitetsutfordringen i nettet. De aktørene som fortsatt bruker gass, opplever rekordhøye gassregninger, og på toppen av det hele valgte regjeringen å fjerne fritaket for CO₂-avgiften for veksthusnæringen. En ulykke kommer sjelden alene.

Når vil landbruksministeren komme til Stortinget med en sak om strømstøtte til næringen? Kan vi forvente andre tiltak i tiden framover for denne næringen?

Statsråd Sandra Borch [11:03:51]: Takk for spørsmålet. Jeg kan si at regjeringen har tatt strømkrisen på alvor, også når det gjelder veksthusnæringen. Nettopp derfor har vi varslet en søknadsbasert kompensasjonsordning, som gjør at veksthusnæringen også skal få dekt sine ekstra strømkostnader. Den vil komme til Stortinget i nærmeste framtid. Regjeringen jobber nå med å slutføre den proposisjonen. Den saken har også vært lansert fra regjeringen som et viktig tiltak for veksthusnæringen, og jeg har fått bekreftet at veksthusnæringen har tatt godt imot den.

Så vil jeg si at denne regjeringen leverte 754 mill. kr til norsk landbruk i tilleggsforhandlingene med næringen. Dette var ikke den forrige regjeringen – og iallfall ikke Fremskrittspartiet – interessert i å ta tak i. Så denne regjeringen leverer nettopp på de ekstra kostnadene som næringen er blitt utsatt for.

Vi skal inn i jordbruksforhandlinger til våren. Vi har sagt at strømpris også kommer til å bli et viktig og relevant tema for den jobben vi skal gjøre der.

Jeg vil også benytte anledningen til å si at jeg er stolt av å representere en regjering som virkelig tar norsk landbruk på alvor, som i tilleggsproposisjonen virkelig har vist vilje til å satse på norsk landbruk. Det viser vi med bevilgninger i tilleggsforhandlingene, bevilgninger til investeringsstøtte, bevilgninger til Mattilsynet og bevilgninger til å opprette Bionova. Denne regjeringen ønsker virkelig å satse på norsk landbruk, i motsetning til det Fremskrittspartiet viste vilje til i regjering, og i motsetning til det den blå-blå regjeringen i det hele tatt viste vilje til å gjøre.

Sivert Bjørnstad (FrP) [11:05:49]: Alle næringsaktører jeg praterte med, uttrykker den samme frustrasjonen over tregheten de møter fra regjeringen. Store deler av gartneriene vil sannsynligvis ikke få ta del i kompensasjonsordningen for bedriftene siden de gikk med marginale overskudd i 2021. Kanskje ser noen seg også nødt til å betale ut utbytte for å finansiere en sterkt økende formuesskatt, som Senterpartiet har vedtatt. Da faller de i hvert fall utenfor.

Mitt spørsmål gjelder altså veksthusnæringen spesielt. Som nevnt i forrige spørsmål er det en del aktører som ønsker å omstille seg og gå fra gass til el. Problemet er bare at i enkelte deler av landet er det ikke kapasitet i nettet, så de får rett og slett ikke mulighet til å omstille seg og bruke ren kraft i stedet for gass. Senterpartiet i regjering har også vedtatt at disse nå må betale CO₂-avgift fra og med neste år. Vil statsråden sørge for fritak fra CO₂-avgift for drivhus som ikke har mulighet til å omstille seg ved å koble seg til strømmettet?

Statsråd Sandra Borch [11:06:53]: Jeg vil presisere at regjeringen har levert en kompensasjonsordning for veksthusnæringen på 200 mill. kr – en søknadsbasert ordning – så det må ikke bli sådd tvil om hvorvidt regjeringen leverer på det. Jeg håper at også Fremskrittspartiet vil vise vilje til å støtte det når den saken kommer til behandling i Stortinget.

Når det gjelder CO₂-avgift, var det jo forrige regjering som innførte det. Denne regjeringen har faktisk halvert den, også for veksthusnæringen. Jeg tenker at Fremskrittspartiet har glemt litt av historiefortellingen her, for denne regjeringen har faktisk halvert CO₂-avgiften for veksthusnæringen i forhold til det forrige regjering og Fremskrittspartiet la til grunn.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Roy Steffensen.

Roy Steffensen (FrP) [11:07:50]: Jeg tror statsråden feilinformerer Stortinget, for den 31. desember var det ingen CO₂-avgift for veksthusnæringen, mens det nå er 10 pst. CO₂-avgift for veksthusnæringen.

Den 22. desember kunne vi lese på nrk.no om gartnerne i Ryfylke som ønsker å gå fra gass til strøm, men på grunn av kapasitetsproblemer får de ikke tilgang før tidligst 2026/2027. Likevel har altså Senterpartiet innført en avgift for å tvinge dem over på strøm, noe som ikke er mulig.

Vi fikk ikke svar på om man vil innføre fritak for dem som ikke har mulighet til å gå over til strøm. Da lurer jeg på om Senterpartiet har tenkt å stanse med 10 pst. økning for veksthusnæringen. Jeg lurer også på om Norges Bondelag tar feil når de sier at innføringen av denne avgiften fra Senterpartiet er et brudd på klimavtalen med landbruket fra 2019.

Statsråd Sandra Borch [11:08:50]: Det var forrige regjering som i sitt budsjett varslet 20 pst. CO₂-avgift. Denne regjeringen har sagt at man ønsker 10 pst. Vi har også sagt at der vi ser at CO₂-avgiften slår uheldig ut, vil vi vurdere kompenserende tiltak. Det er noe denne regjeringen vil se på.

Når det gjelder omstillingen fra gass til el, er det en situasjon vi ser i hele landet – at man har store kraftutfordringer som denne regjeringen nå jobber med å takle. Man må ikke så tvil om at denne regjeringen tar veksthusnæringen på alvor, og at denne regjeringen også ønsker å legge opp til mer grøntproduksjon. Det er en klar ambisjon, og det er også et viktig tiltak for å nå målet om en selvforsyningsgrad på 50 pst.

Presidenten: Roy Steffensen – til oppfølgingsspørsmål.

Roy Steffensen (FrP) [11:09:43]: Det er et ubestridelig faktum at avgiften ble innført 1. januar på grunn av det vedtatte budsjettforslaget som Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV sto bak. Det er fakta.

I høst reiste klimaministeren til Glasgow. Med seg i kofferten hadde han 14 mrd. kr – syv av dem var funnet på rekordtid. Samtidig ser vi at landbruksministeren har vært nødt til å hente inn 3 mill. kr i avgifter fra veksthusnæringen. Det er ingen tvil om hvem som har vunnet den interne dragkampen i regjeringen, og hvem som har tapt.

Spørsmålet mitt er om innføringen av denne avgiften var noe landbruksministeren internt i regjering kjempet imot med alle midler, og at hun sto opp for landbruket – eller er innføringen av den planlagte, framtidige økningen noe statsråden synes er en veldig god idé?

Statsråd Sandra Borch [11:10:42]: Jeg tror Fremskrittspartiet glemmer at de har vært en del av en regjering og har vært budsjettpartner til en regjering som faktisk var den regjeringen som doblet CO₂-avgiften for veldig mye av næringslivet.

Så vil jeg si, som jeg også sa i stad, at jeg er stolt av å representere en regjering som samarbeider godt på tvers av departementene. Jeg samarbeider godt med klima- og miljøministeren om en rekke internasjonale spørsmål, om rovdyrpolitikk, f.eks., og også om ambisjonsnivået for å løfte norsk god og trygg matproduksjon framover. Det er jeg stolt av å være en del av.

Det virker som om Fremskrittspartiet her refererer til gamle stridigheter da de selv satt i regjering. Jeg kan bekrefte at denne regjeringen har et veldig godt samarbeid på veldig mange områder.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Linda Hofstad Helleland (H) [11:12:07]: Godt nytt år til presidenten og Stortinget! Jeg har et spørsmål til landbruks- og matministeren.

Før jul gikk ministeren ut i VG og ba dagligvarekjedene samle seg om å avlyse priskrigen på tradisjonelle matvarer før jul. Det er fort gjort å tenke at det handler

om bøndernes inntekter – at når en kålrot koster 2,90 kr, vil det svekke bøndernes inntektsgrunnlag – men bønderne har fått betalt for kålroten sin idet den ligger i grønnsaksdisken. Hvem er det da som taper på de lave prisene? For det er jo heller ikke dagligvarekjedene. Det er en av de bransjene som har gått veldig bra, ikke minst under pandemien. De tar av sine marginer for å konkurrere om kunder, og det er det de skal gjøre. Det er det som er konkurranse. Det er det som er sunn konkurranse. Det er bra for oss som forbrukere. Et prissamarbeid som det statsråden tar til orde for, påvirker ikke dagligvarekjedene, det påvirker ikke landbruket, men det påvirker oss som forbrukere. Det er folk som taper på at regjeringen vil svekke den sunne konkurransen.

Da folk nå i julen skulle møtes og endelig kose seg med litt god mat mens de er bekymret for de skyhøye prisene på strøm, bekymret for økte skatter og avgifter under denne regjeringen, var landbruksministeren bekymret for at folk betaler for lite for julematen. Hvorfor anbefaler landbruksministeren et prissamarbeid for å hindre sunn konkurranse som kommer forbrukerne til gode?

Statsråd Sandra Borch [11:14:08]: Denne regjeringen er også for konkurranse i dagligvarekjedene, men det denne regjeringen ønsker, i motsetning til forrige regjering, er å satse på norske matprodusenter – de som hver dag, 24 timer i døgnet, står på for at vi skal ha norsk mat på bordet, de som nærmest har jobbet på dugnad.

Det er klart at to tredjedeler av inntekten til bonden kommer fra markedet. Det jeg har utfordret dagligvarekjedene på, er jevnere fordeling, at bonden skal få mer igjen. Da er hele verdikjeden viktig. Bonden er viktig, meieriene og Nortura er viktig, men også dagligvarekjedene og ikke minst kundene. Da jeg var ute med utspillet mitt i VG, var det fordi jeg mener at det er en uhørt ting å drive med priskrig bare noen få dager i året. Jeg er også fullt klar over at det er folk der ute som sliter med økonomien – jeg har møtt mange av dem – men det er ikke den kålroten til 2,90 kr en dag før jul som utgjør den store forskjellen.

Dette er produkter som er produsert av norske produsenter. Å gjøre det på den måten som dagligvarekjedene gjør oppunder jul, oppunder påske, er med på å undergrave den jobben norske bønder, norske familier gjør hver eneste dag, 24 timer i døgnet.

Linda Hofstad Helleland (H) [11:15:39]: Når statsråden står her og hevder at det er uhørt med en priskrig, vil jeg tro regjeringen vil gripe inn og endre på konkurransepolitikken, som bidrar til en sunn konkurranse og lave priser for forbrukerne.

Det er sterke signaler landbruksministeren nå har gitt dagligvarekjedene. Hun har bedt dem om å sette seg ned og bli enige om eller diskutere hvordan man kan samarbeide om priser. Det er en helt ny linje i konkurransepolitikken.

Da er mitt spørsmål: Hva er det landbruksministeren nå foretar seg overfor dagligvarekjedene, hva er signalet regjeringen sender ut til dem, hva skal de gjøre for å harmonisere prisene bedre, og på hvilken måte krever landbruksministeren at dagligvarekjedene nå avslutter priskrigen og i større grad samarbeider om priser på norske matvarer?

Statsråd Sandra Borch [11:16:41]: Som jeg var inne på i stad, og som jeg presiserer veldig tydelig, er denne regjeringen også for konkurranse. Det skulle bare mangle.

Det denne regjeringen ønsker å satse på, er norsk landbruk – de norske produsentene som hver dag produserer maten vår. Vi ser nå at mange står og teller på knappene om de ønsker å fortsette eller ikke. Det som er min viktigste jobb, er å bidra til at vi faktisk har norske matvarer i det norske markedet også framover. Med den forrige, blå-blå regjeringen har man jo skapt en stor økonomisk utrygghet for bøndene som produserer mat der ute, en enorm økonomisk utrygghet som har gjort at mange teller på knappene om de skal legge ned. Den trenden og den kursen skal vi snu i regjering, og den har vi allerede begynt å snu, for vi har levert milliarder av kroner til norsk landbruk etter bare tre måneder i regjering.

To tredjedeler av bondens inntekt kommer fra markedet, så det er viktig også å utfordre kjedene på en jevnere fordeling.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Linda Hofstad Helleland.

Linda Hofstad Helleland (H) [11:17:47]: Statsråden svarer ikke på noe av det jeg spør om, så la meg gjenta spørsmålet mitt: Hvilket signal har denne regjeringen nå gitt til dagligvarekjedene om hvordan de skal samarbeide og sette seg ned og bli enige om å endre matvareprisene? Hvordan skal konkurranseforholdene endres? Har ministeren invitert dagligvarekjedene på et møte der denne beskjedene er kommunisert eksplisitt, eller hvordan er prosessen videre?

Hvis statsråden kan svare på hvordan dagligvarekjedene nå skal forholde seg til å sette seg ned og samarbeide om å endre prisene på en del utvalgte varer, er det det jeg ønsker at statsråden svarer på nå.

Statsråd Sandra Borch [11:18:41]: Denne statsråden har hatt møte med alle dagligvarekjedene og hørt om utfordringer og muligheter også de står overfor. Denne statsråden skal også på tur med NorgesGruppen

om ikke så lenge. Jeg bruker mye tid på å snakke med dagligvarekjedene.

Det er klart det er viktig med samarbeid og også konkurranse i dagligvarekjedene. Det jeg har utfordret dagligvarekjedene på, er å ta sin del av samfunnsansvaret, og det er nettopp at vi må tenke på at to tredjedeler av bondens inntekt kommer fra markedet. Det er viktig også for å opprettholde norske matprodusenter. For å opprettholde norsk matproduksjon er markedet viktig. Når vi er inne på det, har denne regjeringen også sagt at vi ønsker å se på importvern og handlingsrommet innenfor toll, som også er viktige faktorer for å bidra til bondens inntekt og at mer skal havne hos matprodusentene, i tillegg til at vi står overfor et viktig jordbruksoppgjør til våren.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er dermed omme.

Sak nr. 2 [11:19:55]

Redegjørelse av utenriksministeren om Norges medlemskap i FNs Sikkerhetsråd 2022

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:20:30]: Den 1. januar var en merkedag. Da overtok Norge det roterende presidentskapet i FNs sikkerhetsråd. Vervet som president for Sikkerhetsrådet roterer hver måned mellom medlemmene, og denne januarmåneden er det altså Norge som leder møtene og har ansvar for dagsordenen i Sikkerhetsrådet. Det er 20 år siden sist, og det blir antageligvis 20 år til neste gang vi har dette vervet. Dette omtales som verdens viktigste møterom. Det er kanskje hvert 20. år vi har dette vervet, så i løpet av et århundre er det fem måneder hvert århundre vi sitter med lederklubba i FNs sikkerhetsråd.

Vår ambassadør til De forente nasjoner i New York, Mona Juul, markerte i går begivenheten ved å invitere sine kolleger til frokost. Den skulle ha funnet sted på seilskuten «Statsraad Lehmkuhl», som for tida ligger i havn i New York. Frokosten måtte imidlertid flyttes på grunn av smitteverntiltak. Pandemien preger også arbeidet i FNs sikkerhetsråd.

Det er i god norsk tradisjon at vi ønsket å innlede vårt presidentskap på «Statsraad Lehmkuhl». Lehmkuhl var – dette vet i alle fall bergenserne i salen – medlem av Christian Michelsens samlingsregjering i årene etter 1905. Da fikk vi vår egen, selvstendige utenrikspolitik. For meg representerer denne koblingen en viktig symbolikk av tre grunner:

1. at vi viderefører den brede tverrpolitiske enigheten om de lange linjer i norsk utenrikspolitik
2. at Norge i Sikkerhetsrådet har en uavhengig stemme – selv om vi daglig merker økende geopoliti-

tiske spenninger, er vi ingen kasteball mellom stormaktene

3. at vi også er medlem av Sikkerhetsrådet for å ta vare på våre egne interesser, og det er å fremme folkeretten og respekt for internasjonale avtaler, for et sterkt FN er avgjørende for Norges sikkerhet og norske interesser

Jeg vil takke alle partiene på Stortinget for at vi oppnådde å få sete i FNs sikkerhetsråd. Norges plass i Sikkerhetsrådet er et samarbeid mellom mange av partiene som er representert her. Det har blitt jobbet veldig godt. Jeg kan se utover salen og se på mange av dere hvordan det har blitt jobbet godt på ulike delegasjonsreiser og i andre sammenhenger for å fremme vår sak og vårt kandidatur. Jeg vil takke for mange viktige diskusjoner i salen, og også de to partiene som var imot at vi skulle søke medlemskap i Sikkerhetsrådet, Rødt og Fremskrittspartiet, for å ha bidratt til gode diskusjoner. En spesiell takk går til Ine Eriksen Søreide for hennes grundige arbeid med å bringe Norge inn i rådet.

Vi har lagt bak oss et år preget av økt ustabilitet og konflikt i verden, en ustabilitet som også reflekteres i FNs sikkerhetsråd. Sikkerhetsrådet befinner seg som kjent ikke i et maktpolitisk vakuum. Sikkerhetsrådet er – og vil alltid være – en arena for stormaktspolitikk. Den kan i beste fall temmes, men den kan ikke fjernes. FN støtter opp om det folkerettslige rammeverket og om de multilaterale institusjoner som også tjener Norge, som tjener norske interesser. Dette er institusjoner av betydning for vår sikkerhet, vår økonomi og vår velferd. De bidrar til internasjonal stabilitet.

FNs første generalsekretær, nordmannen Trygve Lie, sa det slik:

Jeg ser i De forente nasjoner en praktisk vei mot fred og framskritt – ikke en hurtig og lett vei, men en vei som fører fram, hvis bare medlemsstatene med klokskap, lojalitet og fasthet benytter seg av FN-organisasjonens institusjoner i årene som kommer.

Det påligger oss et ansvar for å bidra i de organer som ivaretar internasjonal rettsorden og multilaterale løsninger. Sikkerhetsrådet er et slikt organ. Hurdalsplattformen er tydelig på at vi vil bruke medlemskapet i FNs sikkerhetsråd til å forsterke folkeretten, til å løfte klimaspørsmål, til å beskytte sivile og barns rettigheter i krig og konflikt og til å fremme kvinners rettigheter. Målet om å styrke folkeretten, herunder humanitærretten og menneskerettighetene, er en rød tråd i hele medlemskapsperioden.

Vi løfter klimaspørsmål fordi koblingen mellom klimaendringer og sikkerhet bør være en viktig del av Sikkerhetsrådets dagsorden. Vi fremmer kvinners rettigheter, inkludering og deltakelse spesielt gjennom arbeidet knyttet til kvinner, fred og sikkerhet. I tillegg er fredsdia-

plomati en rød tråd i medlemskapsperioden. Vi vil styrke rådets arbeid med å forebygge, dempe og løse konflikter ved å bygge på norske erfaringer med freds- og forsoningsarbeid. Det Norge bidrar med, er relevant. Vi har lang erfaring i å snakke med alle parter i ulike konflikter, også med parter vi er sterkt uenige med. Et bredt nettverk av aktører på bakken gir oss kunnskap om hendelser som finner sted. Vi bruker dette nettverket aktivt. Det sikrer at rådet er best mulig informert før vi tar beslutninger.

Når det f.eks. rapporteres om systematisk voldtekt av kvinner i konflikten i Etiopia, vet vi at det har funnet sted. Vi har det bekreftet fra troverdige kilder på bakken. Vi har regelmessig dialog med sivilt samfunn og forskningsmiljøer i Norge. Det er viktig. Vi har hatt flere nyttige innspillsrunder med sivilsamfunnsorganisasjoner. Kontakten med forskningsmiljøene er organisert som rundebordsmøter mellom forskere og Utenriksdepartementet, hvor tema av relevans for vårt arbeid i Sikkerhetsrådet blir diskutert. NUPI og PRIO har bidratt særskilt i dette arbeidet som sekretariat og tilrettelegger for disse rundebordsmøtene. Jeg vil takke for deres viktige innsats, og jeg ser fram til å samarbeide også med dem det neste året.

Presidentskapet i Sikkerhetsrådet gir oss mulighet til å initiere egne tematiske møter, såkalte signaturarrangementer. Det er en del ord som går igjen i FN-sammenheng, «signaturarrangement» er av disse ordene. Vi planlegger for to av disse. Jeg skal selv lede det første, den 18. januar. Det skal handle om kvinner, fred og sikkerhet. Vi vil da rette søkelyset mot behovet for å styrke sammenhengen mellom kvinners deltakelse i politiske prosesser og kvinners beskyttelse. Vi vet at kvinner ikke vil oppnå beskyttelse før de også kan være med og påvirke politikken. Kvinner må kunne delta i politikken og jobbe for egen deltakelse, uten at det betyr at de setter eget liv i fare.

Statsministeren vil lede vårt andre signaturarrangement, om behovet for bedre beskyttelse av sivile når kriger utkjempes i byer og tettbygde strøk. Moderne kriger utkjempes i mindre grad slik vi er vant med fra historiebøker eller filmer; på slagmarken. Nå skjer det mer i urbane områder der folk bor, med langvarige skadevirkninger for sivilbefolkningen. Mange drepte og skadde og ødeleggelser av infrastruktur som vannforsyning, sykehus og skoler, driver folk på flukt, og det blir mindre å komme tilbake til. I møtet vil vi diskutere utfordringene urban krigføring medfører. Spesielt viktig er det å rette søkelyset på krigførende parters ansvar for å beskytte sivilbefolkningen.

I tillegg til disse signaturarrangementene vil jeg også lede en åpen debatt om den israelsk-palestinske konflikten. Sikkerhetsrådet spiller en viktig rolle i det interna-

sjonale arbeidet for å legge til rette for en fredelig løsning på konflikten i form av en forhandlet tostatsløsning. Mitt håp er at møtet kan bidra til å skape en mer konstruktiv dynamikk.

Som president vil vi også avholde en uformell samling for rådets ambassadører og FNs generalsekretær om forebyggende diplomati og fredsmekling. Arrangementet blir lagt opp etter samme modell som det årlige Oslo Forum, der globale aktører innen fredsmegling deltar. Det tilpasses Sikkerhetsrådet for å skape en arena av fortrolighet og diskresjon. Den røde tråden vil være hvordan inkludere og kommunisere med aktørene i en konflikt. Det er her Norges langvarige engasjement og erfaring som freds- og forsoningsaktør vil bli veldig viktig.

Det er også viktig å invitere representanter fra sivil samfunn til bords, spesielt kvinner. En rekke kvinner har blitt utsatt for represalier de siste årene etter at de har holdt orienteringer i FNs sikkerhetsråd. Prominente stemmer vegrer seg derfor for å stå fram. De frykter hvilke konsekvenser det kan ha for dem selv og deres familie når de returnerer til sitt hjemland. Dette er mennesker som opplever sammenhengen mellom det som besluttes i rådet, og det som skjer i deres eget liv og med folk de kjenner. Det belyser også kjønnsdimensjonen ved freds- og sikkerhetstiltak. Ved å invitere dem til å orientere rådet gir vi en tydelig stemme til dem som er mest berørt av vold og konflikt.

Flere krevende landsituasjoner vil behandles av rådet i januar. Det inkluderer Afghanistan, Jemen, Libya, Somalia og Syria. Vi vil også følge utviklingen nøye i Myanmar og Etiopia. For å gi ekstra oppmerksomhet til viktige og krevende saker kan det bli aktuelt at også andre møter om konkrete landsituasjoner blir ledet på politisk nivå.

La meg nevne at Norge også har tatt initiativ til en resolusjon om maritim sikkerhet. I fjor var det 135 maritime kidnappinger i verden. 130 av disse fant sted i Guineabukten. Helt konkret ønsker vi å redusere piratvirksomheten i Guineabukten og bidra til økt straffefølgelse av pirater i dette området. Resolusjonen vil forhandles fram i ukene framover, og den vil kunne bidra til å sikre fri ferdsel for både norsk og internasjonal skipsfart. Her har vi fra norsk side mye å fare med. Ghana er medpennefører etter at landet trådte inn i Sikkerhetsrådet i januar. Det er et land vi også har samarbeidet med på mange andre områder.

Hva har vi oppnådd ved halvgått løp av vårt medlemskap? Våre prioriteringer har påvirket Sikkerhetsrådets fornyelse av de ulike mandatene – til fredsbevarende operasjoner, til politiske oppdrag og til ulike sanksjonsregimer. De utgjør en betydelig andel av de resolusjonene som vedtas i løpet av et år. Vi har bidratt til at flere av rådets vedtak er veldig tydelig på det som er

under press i verden i dag, nemlig det folkerettslige språket. Dette styrker vi.

Sammensetningen av rådet gjør det krevende å skape framgang i flere saker. I FN er det daglig kamper for selv de minste framskritt, spesielt når vi snakker om gjennomslag for brede tematiske vedtak og uttalelser. Jeg vil derfor trekke fram resolusjonen om beskyttelse av utdanning i konflikt som et positivt vedtak. Vi utarbeidet tekst og ledet de krevende forhandlingene som – til tross for ganske stor motstand fra enkelte av rådsmedlemmene – førte fram til et enstemmig vedtak den 29. oktober. 99 av FNs medlemsland var medforlagsstillere. Det understreker den brede internasjonale støtten til å styrke beskyttelse av utdanning. I dette vedtaket oppfordrer Sikkerhetsrådet alle FNs medlemsland til å gjennomføre konkrete tiltak for å beskytte skoler og universiteter mot angrep. Det kan være tiltak som de fleste land kanskje synes er selvsagt, men som utgjør en reell trussel i ulike konfliktområder, som å bruke skolebygg til oppbevaring av våpen og ammunisjon eller andre militære formål, og dermed gjøre disse skolene til militære mål. Gjennom dette vedtaket vil rådet forebygge og hindre militær bruk av skoler, bruk som kan sette barn, studenter og lærere i fare og ta fra dem mulighetene til utdanning.

Dette er første gang Sikkerhetsrådet vedtar en enkeltstående resolusjon om beskyttelse av utdanning og utdanningsinstitusjoner i konfliktsoner. Rådet har med dette gitt en tydelig beskjed om at trygg tilgang til utdanning har betydning for internasjonal fred og sikkerhet. Resolusjonen styrker et veldig viktig saksfelt. Den viser at det gjennom langsiktig og systematisk innsats er mulig å oppnå resultater selv på krevende temaer.

Utfordringer knyttet til klimaendringer og sikkerhet forventes å øke i årene framover. Hvor store konsekvensene blir på sikt, avhenger av hvor raskt vi kutter utslippene av klimagasser, men også god klimatilpasning vil minske menneskelig sårbarhet. I Sikkerhetsrådet har Norge, sammen med likesinnede land, løftet konsekvensene av klimaendringene for sikkerhet og sårbarhet. Sammenhenger mellom klimakrisen og internasjonal fred og sikkerhet blir stadig tydeligere. For eksempel ser vi i Sahel-regionen at klimaendringer påvirker økosystemer og folks levebrød. Økt konkurranse om knappe ressurser gir næring til konflikter, særlig mellom bønder og gjeter. I Somalia og Tsjadsjøen har klimapåvirkningene gjort det mulig for væpnede grupper å styrke seg. I Irak fører vannmangel, forsterket av klimaendringer, til økt risiko for voldelige konflikter, som væpnede grupper utnytter.

Det er imidlertid ikke enighet blant alle rådsmedlemmene om at klimaendringer har konsekvenser for internasjonal fred og sikkerhet. Enkelte av rådsmedlem-

mene aksepterer ikke at det er noen direkte sammenheng mellom klimaendringer og konflikt. De er uenig i at Sikkerhetsrådet bør spille en rolle på dette området. Dette så vi tydelig da Russland for noen uker siden la ned veto mot en tematisk resolusjon som tok sikte på å anerkjenne nettopp denne koblingen. Også India stemte imot resolusjonen, mens Kina var avstående. Resultatet er beklagelig og nedslående, ikke minst siden dette har veldig bred internasjonal støtte. Hele 113 medlemsland i FN støttet utkastet til resolusjon. Norge vil likevel fortsette å løfte konsekvensene av klimaendringene på Sikkerhetsrådets dagsorden, ikke minst når vi nå sammen med Kenya har overtatt formannskapet i rådets uformelle ekspertgruppe for klima og sikkerhet.

Vi skal heller ikke underslå at vi i 2021 fikk rådet med på å anerkjenne sammenhengen mellom klimaendringer og konflikt i operasjoner, også utenfor Afrika. I mandatene for FNs operasjoner i både Kypros og Irak er klima og sikkerhet inkludert som følge av målrettet norsk innsats. Videre har vi gjennom samarbeid med forskningsinstitusjoner bidratt til å styrke det faglige grunnlaget for dette arbeidet. Vi har etablert et nordisk-baltisk ekspertnettverk for klima og sikkerhet. Det vil være et bidrag til å bygge kunnskap og erfaring som mange land vil få nytte av i årene framover.

Av mange små – og noen litt større – gjennomslag, la meg trekke fram tre eksempler på konkrete landsituasjoner:

Den 9. juli i fjor vedtok et enstemmig sikkerhetsråd at humanitær bistand fortsatt kan krysse grensen til Syria. Vedtaket gjelder i ett år, fram til 10. juli 2022. Resolusjonen sikrer at FN og humanitære organisasjoner fortsatt får frakte livsviktig nødhjelp over grensen fra Tyrkia, nødhjelp som når over tre millioner mennesker i Nordvest-Syria. Det var første gang på fem år at Sikkerhetsrådet enstemmig vedtok en resolusjon om Syria. Det sier litt om hvor polarisert Syria-debatten har vært de siste årene. Norge er, sammen med Irland, såkalt pennefører for dette arbeidet. Vi ledet de krevende resolusjonsforhandlingene og har ansvar for å følge opp rådets behandling av saken videre. Det var også avgjørende at Russland og USA så seg tjent med å finne en omforent løsning. Vi samarbeider tett med andre land i og utenfor Sikkerhetsrådet, samt med andre deler av FN-systemet. For Norge er det et viktig poeng at humanitær støtte ikke skal brukes som et politisk verktøy.

For det andre vil jeg nevne Norges arbeid med Afghanistan i Sikkerhetsrådet. Der har vi et særskilt ansvar som pennefører – et ansvar vi til nå har delt med Estland, som forlot rådet ved årsskiftet. Sikkerhetsrådets medlemmer har over tid vist evne til å finne sammen i spørsmål som gjelder Afghanistan, og det har vært viktig. Det har også vært tilfelle for en rekke uttalelser som

Norge og Estland har tatt initiativ til det siste året. Vi er nå i en kritisk periode i afghansk historie. Afghanistan gjennomlever tørke, pandemi, økonomisk kollaps og virkninger av mangeårig konflikt. Det er en humanitær krise med utsikter til en sultkatastrofe av dimensjoner. 23 millioner mennesker opplever akutt matusikkerhet. Det rapporteres at én million barn kan dø av sult. Vårt mål er å holde rådet mest mulig samlet, men samtidig vise handlekraft som har relevans for den videre utviklingen. Det er mulig å finne løsninger. Rådets enstemmige vedtak i september i fjor om å forlenge FNs oppdrag i Afghanistan fram til mars i år er et eksempel på det. Det er viktig at FN fortsatt har ressursene de trenger for å hjelpe det afghanske folket i en helt fortvilet situasjon. Det er i den sammenheng positivt at Sikkerhetsrådet den 22. desember enstemmig vedtok å gi unntak fra sanksjonsregimet mot Taliban for humanitær bistand og annen grunnleggende støtte til Afghanistan. I tillegg må FN fortsatt ha mandat til å engasjere seg med Taliban i politisk dialog og til å overvåke og rapportere på menneskerettigheter og beskyttelse av sivile. Vi er spesielt opptatt av kvinners og jenters rettigheter.

For det tredje vil jeg nevne den israelsk-palestinske konflikten. Her har vi spilt en aktiv rolle og bidratt til omforente løsninger i rådet. Under den dramatiske eskaleringen i voldshandlinger mellom Gaza og Jerusalem i mai i fjor var Norge sentral i arbeidet for å sikre respons fra Sikkerhetsrådet. Ved aktivt diplomati og bruk av hastemøter bidro vi – i tett samarbeid med Tunisia og Kina, som var presidentskap den måneden – til å øke presset på partene for å inngå våpenhvile. Vi lyktes i den forbindelse med å sikre støtte til rådets første presseuttalelse om denne konflikten siden 2014. Det sier noe om de steile frontene i rådet og om betydningen av forebyggende diplomati.

Disse eksemplene viser at det til tross for ulike syn blant Sikkerhetsrådets medlemmer er mulig å finne fram til omforente, felles løsninger. Men det krever systematisk, kreativt og langsiktig arbeid. FNs tidligere generalsekretær – han som var nummer to, etter Trygve Lie – svensken Dag Hammarskjöld, sa en gang at FN ikke er en garanti for fred, men et nødvendig verktøy i vårt samfunns streben etter å trygge freden.

I enkelte saker opplever vi imidlertid at verktøyet ikke har vært godt nok. Sikkerhetsrådet lykkes ikke alltid i oppdraget med å trygge freden. Det er aktørene i en konflikt som bærer hovedansvaret. Regionale organisasjoner spiller ofte en nøkkelrolle. Likevel skulle vi gjerne sett at Sikkerhetsrådet hadde gjort mer og reagert sterkere på flere av de alvorlige krisene som har eskalert det siste året. Jeg tenker først og fremst på den dramatiske utviklingen i Etiopia og i Myanmar.

I Etiopia har myndighetenes blokade av humanitær tilgang til Tigray ført til sult blant befolkningen. Det foregår systematisk ødeleggelse av infrastruktur, helsesentre og annet i regionen. Det rapporteres om systematiske seksuelle overgrep. Det er dokumentert grove og omfattende menneskerettsbrudd, som ifølge FNs høykommissær kan grense opp mot forbrytelser mot menneskeheten.

I Myanmar er det væpnet konflikt i 13 av 14 delstater og regioner. Landet har over 600 000 internt fordrevne, hvorav over 280 000 er nye internt fordrevne siden kuppet i fjor. Mer enn 14 millioner av Myanmarers innbyggere anslås å være i humanitær nød i 2022, en økning på over 13 millioner mennesker sammenlignet med starten av 2021. Det er en gigantisk katastrofe.

Til tross for alvoret i disse situasjonene, til tross for den direkte konsekvensen utviklingen har for regional sikkerhet, mener fortsatt enkelte rådsmedlemmer at disse konfliktene ikke hører hjemme på rådets dagsorden. Norge har sammen med likesinnede rådsmedlemmer søkt en tydelig respons fra Sikkerhetsrådet på disse akutte krisene. Vi har presset på for hastemøter og for å oppnå uttalelser fra et samlet sikkerhetsråd. Vi har nedlagt betydelig innsats, engasjement og ressurser for at Sikkerhetsrådet skal engasjere seg i disse krisene. Dessverre har ikke responsen eller uttalelsene vært like sterke som vi skulle ha ønsket. Vi skulle gjerne sett at det var støtte blant rådets medlemmer til å ta i bruk flere virkemidler, slik FN-pakten foreskriver. For både Etiopia/Tigray og Myanmar må vi dessverre kunne si at Sikkerhetsrådet har sviktet, sviktet i å forebygge og sviktet i å respondere på en måte som kunne forhindret alvorlige menneskerettsbrudd og spart store sivile tap og lidelser.

I presidentuttalelsen om Myanmar som ble vedtatt 10. mars, fordømmer rådet bl.a. voldsbruken mot fredelige demonstranter. Det var isolert sett en relativt sterk uttalelse, men det har foreløpig ikke vist seg mulig å oppnå støtte i rådet for å bygge videre på denne. Vi vil fortsette å arbeide for at rådet skal samles og respondere i form av uttalelser og vedtak som kan ha effekt og virkning på bakken.

Sudan er et eksempel hvor Sikkerhetsrådets uttalelse og fordømmelse hadde en effekt. Den kom etter militærkuppet 25. oktober i fjor. Det la press på makthaverne for å reversere kuppet og håndtere omfattende demonstrasjoner uten bruk av vold. Uttalelsen kom i stand etter nær norsk samordning med afrikanske land. Det har styrket vår profil som en aktør som kan og ønsker å snakke med alle land. Utviklingen i Sudan har dessverre ikke gått i positiv retning. For å bidra til å redde overgangsprosessen i landet er det nå viktig at Sikkerhetsrådet står samlet.

Dag Hammarskjöld sa en ting til: FN ble ikke opprettet for å for å sende menneskeheten til himmels, men for å forhindre at den går til helvete.

La meg derfor understreke at selv balanserte fellesuttalelser også har en verdi. Rådets medlemmers evne å stå sammen har betydning, for alternativet er langt verre, nemlig at Sikkerhetsrådet forblir taust eller handlingslammet.

Vi snakker ofte om konsensus når rådets medlemmer blir enige om en uttalelse eller beslutning, men det er nok mer presist å omtale dette som kompromisser. Sikkerhetsrådets samlede vilje kan best beskrives som et kompromiss mellom de femten medlemmenes ulike interesser. Det er nettopp det de aller fleste av rådets beslutninger, vedtak og uttalelser er – et nødvendig og ofte sirlig framforhandlet kompromiss. Av de 57 resolusjonene som ble vedtatt av Sikkerhetsrådet i fjor, var 48 enstemmige. Det ble nedlagt ett veto i 2021. Statistikken ser med andre ord ikke så ille ut, selv om den ikke skal overspilles. Vi ser flere eksempler på økt samarbeid og pragmatisme. Samtidig består kjente skillelinjer mellom rådets medlemmer. Dette gjelder særlig ulike syn på suverenitetsprinsippet og prinsippet om ikke-innblanding på den ene siden, og spørsmålet om universelle rettigheter og beskyttelse på den andre. Her deler de fem faste rådsmedlemmene seg i to leirer, mens det alltid vil være noe bevegelse blant de ti valgte medlemmene. Den 1. januar fikk rådet fem nye medlemmer: Albania, Brasil, De forente arabiske emirater, Gabon og Ghana. Det blir interessant å se hvordan disse medlemmene plasserer seg i dette feltet.

Det siste året har vi vært vitne til en verden som er preget av ustabilitet og økt spenning mellom stormaktene. Vi har vært vitne til statskupp i bl.a. Mali, Guinea, Sudan og Myanmar. Haiti er nær statskollaps. Ustabiliteten øker i EUs østlige og sørlige nabolag. Det er vanskelig å finne tegn på reelle framskritt i de konfliktene som allerede er på Sikkerhetsrådets dagsorden. Mange av disse konfliktene er knyttet til FNs 12 fredsbevarende operasjoner og 24 særskilte politiske oppdrag. Norsk personell deltar i flere av disse. Vi har i dag politi og militært personell i fredsbevarende operasjoner i Mali, Sør-Sudan, Midtøsten og Kypros. I tillegg har vi personell i FNs politiske oppdrag i Colombia og Sudan. Mer enn 43 000 nordmenn har deltatt i FNs fredsoperasjoner siden 1949.

I Hurdalsplattformen er vi tydelige på at vi ønsker å øke norske bidrag til FNs fredsoperasjoner. Dette er operasjoner og oppdrag av betydning for internasjonal fred og sikkerhet. Nå opplever vi at FNs fredsbevarende operasjoner må operere i stadig mer uoversiktlige situasjoner. Ofte er langt flere parter enn vertslandets myndigheter og opposisjonsgrupper involvert i konfliktene.

Det gjør at nasjonale konflikter får stadig mer vidtrekkende regionale og globale implikasjoner. Flere av FNs fredsbevarende operasjoner og politiske oppdrag står overfor utfordringer knyttet til mangelen på en fred å bevare, enten fordi det ikke foreligger en fredsavtale, eller fordi det er begrenset oppslutning om en foreliggende fredsavtale.

Det har vært mye snakk om at Norge i FNs Sikkerhetsråd lett vil kunne havne i en stormaktskvis, og at presset på Norge – fra alle kanter – vil øke som følge av medlemskapet. Til det vil jeg si følgende: Alle stater arbeider for å fremme sine egne interesser. Det gjør stormaktene, og det gjør også vi. Hittil har vi stått veldig stødig i dette presset – med en uavhengig norsk stemme – og sjelden kommet i skvis mellom stormaktene. Ja, vi opplever tidvis interessemotsetninger og krysspress, men det er i liten grad knyttet til vårt medlemskap i Sikkerhetsrådet. Det opplevde vi også før vi ble medlem, og det vil vi oppleve etter at vi går ut av Sikkerhetsrådet i 2023. Det er en del av den utenrikspolitiske hverdagen.

Så hvorfor har medlemskapet i Sikkerhetsrådet verdi? Det er ikke fordi Norge alene kan trygge freden eller forhindre krig, men fordi Norge helt konkret er med på å utforme de vedtak og uttalelser som fattes av verdens viktigste organ for å ivareta internasjonal fred og sikkerhet, fordi vi kjemper en daglig kamp for å sikre et så sterkt tematisk og folkerettslig språk som det er mulig å få støtte for i rådets vedtak og uttalelser, fordi menneskerettighetene har fått en styrket stemme gjennom at Norge sitter i Sikkerhetsrådet, og fordi vi tar egne initiativ og ofte vinner fram i samarbeid med andre rådsmedlemmer.

La oss heller ikke glemme den mer konkrete delen av mandatet til fredsbevarende operasjoner, politiske oppdrag og sanksjonsregimer. Disse gir resultater på bakken, resultater som handler om folks liv. Det kommer viktig livsviktig nødhjelp over grensen fra Tyrkia til Nordvest-Syria til millioner av mennesker i nød.

Til slutt: Norge har i Sikkerhetsrådet stått opp for våre verdier og våre interesser. Vi forfekter det vi tror på, det vi mener er viktig og riktig for å skape en mer fredelig og stabil verden, enten det gjelder den israelsk-palestinske konflikten eller koblingen mellom klimaendringer og sikkerhet.

Sommeren 1905 stod statsråd Lehmkühl, utenriksminister Løvland og resten av samlingsregjeringen Michelsen opp for norsk uavhengighet og selvråderett i møte med datidens stormakter. Den holdningen har gjenspeilet norsk utenrikspolitikk hele veien siden den gang. Den holdningen gjelder også nå. Som medlem av FNs sikkerhetsråd har vi stått stødig – med en uavhengig stemme som utrettelig jobber for å trygge freden. Det skal vi gjøre også i året som kommer.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at redegjørelsen om Norges medlemskap i FNs sikkerhetsråd 2022 legges ut for behandling i et senere møte i Stortinget. – Det anses vedtatt.

Svein Harberg gjeninntok her presidentplassen.

Sak nr. 3 [12:02:59]

Referat

1. (184) Statsministerens kontor melder at
 1. midlertidig lov om tilpasninger i regelverket for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19
 2. lov om endringer i folketrygdloven
 3. lov om endringer i skatteloven
 4. lov om endring i bidragsinnkrevingsloven
 5. lov om endringer i skattebetalingsloven
 6. lov om endringer i tolloven
 7. lov om endring i a-opplysningsloven
 8. lov om endringer i SI-loven
 9. lov om endringer i skatteforvaltningsloven
 10. lov om endringer i folkeregisterloven
 11. lov om endring i lov 21. desember 2020 nr. 168 om endringer i merverdiavgiftsloven
 12. lov om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren og et rammeverk for bærekraftige investeringer
 13. lov om endringer i verdipapirhandeloven (EU-gjenopprettingsprospekt mv.)
 14. lov om forsikringsformidling (forsikringsformidlingsloven)
 15. lov om endringer i pensjonslovgivningen mv. (pensjon fra første krone og dag, garanterte pensjonsprodukter)
 16. lov om endringer i pasientjournalloven (tilgjengeliggjøring av og betaling for nasjonale e-hel-seløsninger m.m.)
 17. lov om endringer i rettsgebyrloven (nedjustering av gebyrer)
 18. lov om endring i rekonstruksjonsloven (forlen-gelse av lovens virketid)
 19. lov om endringer i lov om film og videogram (oppheving av registrerings- og gebyrplikt mv.)
 20. lov om endringer i mineralloven (retting av inkurier)
 21. midlertidig lov om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømutfgifter (strømstønadsloven)

22. lov om endringer i midlertidig lov om billettering på ferje som følge av utbrudd av covid-19 – er sanksjonert under 22. desember 2021

Enst.: Vedlegges protokollen.

2. (185) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Morten Wold, Roy Steffensen, Sivert Bjørnstad, Silje Hjemdal, Bengt Rune Strifeldt, Dagfinn Henrik Olsen, Christian Tybring-Gjedde og Tor André Johnsen om å oppheve nasjonalt skjenkeforbud for restauranter (Dokument 8:61 S (2021–2022))
3. (186) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson og Rauand Ismail om å oppheve den nasjonale skjenkestopp for utelivsbransjen (Dokument 8:62 S (2021–2022))
Enst.: Nr. 2 og 3 behandles etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav c og legges ut til gjennomsyn for representantene i minst én dag og føres deretter opp på dagsordenen.

Presidenten: Representanten Bård Hoksrud har bedt om ordet.

Bård Hoksrud (FrP) [12:03:46]: Tusen takk for det. Jeg er glad for imøtekommenheten til presidenten, og Fremskrittspartiet støtter vedtaket.

Videre ble referert:

4. (187) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Helge André Njåstad, Roy Steffensen, Himanshu Gulati, Erlend Wiborg, Marius Arion Nilsen og Frank Edvard Sve om å stoppe videre elektrifisering av norsk sokkel (Dokument 8:60 S (2021–2022))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
5. (188) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sveinung Stensland, Heidi Nordby Lunde og Ingunn Foss om å bekjempe vold og gjengkriminalitet (Dokument 8:54 S (2021–2022))

Enst.: Sendes justiskomiteen.

6. (189) Endringer i statsbudsjettet 2022 under Kommunal- og moderniseringsdepartementet (midlertidige endringer i bostøtten, ekstra utbetaling til mottakere av bostøtte som hjelp til å dekke høye strømutfgifter i perioden januar til mars og økt rammetilskudd til kommunene) (Prop. 46 S (2021–2022))
7. (190) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Helge André Njåstad, Himanshu Gulati, Morten Stordalen, Bengt Rune Strifeldt, Gisle Meininger Saudland, Silje Hjemdal, Sivert Bjørnstad, Sylvi Listhaug og Dagfinn Henrik Olsen om å avvikle fylkeskommunen (Dokument 8:57 S (2021–2022))
Enst.: Nr. 6 og 7 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
8. (191) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Seher Aydar og Bjørnar Moxnes om avgradering av EOS-utvalgets sammendrag av sluttrapporten om Frode Berg-saken (Dokument 8:58 L (2021–2022))
9. (192) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Bjørnar Moxnes om å gjenopprette Sivilombudets innsynsrett i regjeringens dokumenter (Dokument 8:59 L (2021–2022))
Enst.: Nr. 8 og 9 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
10. (193) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Grunde Almeland og Tobias Drevland Lund om å sikre barn individuell klagerett etter barnekonvensjonen (Dokument 8:56 S (2021–2022))
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så er ikke sett, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.04.

